

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІ

3

*Жалпы орта білім беретін мектептердің
3-сыныбына арналған оқулық*

*Өзбекстан Республикасы Халыққа білім беру
министрлігі баспаға ұсынған*

Жаңа басылым

Ташкент– 2022

УУК 75(075.3)

КБК 85.1я72

Б 38

Құрастырушылар:

**Рустам Худайбергенов, Татьяна Ли, Барно Юнусова,
Сарвар Фармонов, Орзу Ташмухамедова**

Жауапты редактор

Асқарали Сулаймонов

Пікір жазғандар:

Зиёдилла Бобомуродов – Ташкент архитектура-құрылыс институты бейнелеу өнері кафедрасының меңгерушісі, доцент.

Дилноза Туланова – Низами атындағы Ташкент мемлекеттік педагогика университеті бейнелеу өнері кафедрасының доценті міндетін атқарушы.

Акром Вапаев – Ташкент облысы Қыбырай ауданындағы 14-жалпы орта білім беретін мектептің бейнелеу өнері пәні оқытушысы.

Дилноза Мирхакимова – Ташкент қаласы Юнусабад ауданындағы 260-жалпы орта білім беретін мектептің бейнелеу өнері пәні оқытушысы.

Шартты белгілер:

– тапсырма

– сабақтың соңы

– сұрақтар

– үйге тапсырма

Республикалық мақсатты кітап қоры қаржылары есебінен басылды.

Түпнұсқаның макет және дизайн тұжырымдамасы Республикалық білім орталығы тарапынан жасалды.

ISBN 978-9943-7813-4-4

© Республикалық білім орталығы, 2022

М А З М Ў Н Ы

Кіріспе4

1-тарау. ГРАФИКА

1-тақырып. Графикадағы
натюрморт және пейзаж жанрлары.
Формат.8

2-тақырып. Жолақты ою-өрнек
салу10

3-тақырып. Сәуле-көлеңке.
Желбіреген таспа бейнесін салу.....12

4-тақырып. 2-3 түрлі жемістен
құралған натюрморт салу.....14

5-тақырып. "Құмыра мен сарымсақ"
тақырыбына натюрморт салу16

6-тақырып. "Тандыр нан"
тақырыбына натюрморт салу18

7-тақырып. Қара фонда ақ түспен
натюрморт салу20

8-тақырып. 1-бақылау жұмысы.
"Пияз" бейнесін салу22

9-тақырып. Түсті фонда қара түспен
пейзаж салу.....23

2-тарау. МҮСІНШІЛІК

10-тақырып. Мүсіншіліктің түрлері
26

11-тақырып. Құмырашы
шеберханасына саяхат28

12-тақырып. Ұлттық ойыншықтар
мүсіншелерін салу30

13-тақырып. Дастарқан мәзірі32

14-тақырып. "Ұр, тоқпақ!" ертегісі
негізінде мүсін салу34

15-тақырып. 2-бақылау жұмысы.
"Ертегі қаһармандары Жаңа
жыл шыршасы айналасында"
тақырыбында мүсін салу36

16-тақырып. "Солтүстік қонжығы"
тақырыбында мүсін салу 38

3-тарау. КЕСКІНДЕМЕ

17-тақырып. Кемпірқосақ. Негізгі
және қосымша түстер. Түстер
қоспасы42

18-тақырып. Ахроматикалық түстер.
"Көжек" суретін салу.....44

19-тақырып. Хроматикалық түстер.
"Шабақ" суретін салу.....46

20-тақырып. Салқын түстер.
"Аққу" суретін салу48

21-тақырып. Жылы түстер.
"Аланның" суретін салу50

22-тақырып. "Кептер" суретін салу..
52

23-тақырып. Декоративті құс.
"Тауыс" суретін салу.....54

24-тақырып. 3-бақылау жұмысы.
"Табиғат әлемі" тақырыбына сурет
салу56

25-тақырып. Табиғаттағы
ағаштардың жыл мезгілдеріне орай
өзгеруін бейнелеу..... 58

26-тақырып. Түс және көңіл-күй.
"Наурыз мерекесі" тақырыбында
сурет салу.....60

4-тарау. КОМПОЗИЦИЯ

27-тақырып. "Таудағы
көктем" тақырыбында кеңістік
композициясын салу.....64

28-тақырып. "Ғарышқа ұшу"
тақырыбында коллаж әдісімен
композиция салу66

29-тақырып. Статика (тұрақтылық)
және динамика (қозғалыс)68

30-тақырып. Ашық және жабық
түрдегі композиция салу70

31-тақырып. Композициядағы
ырғақ.....72

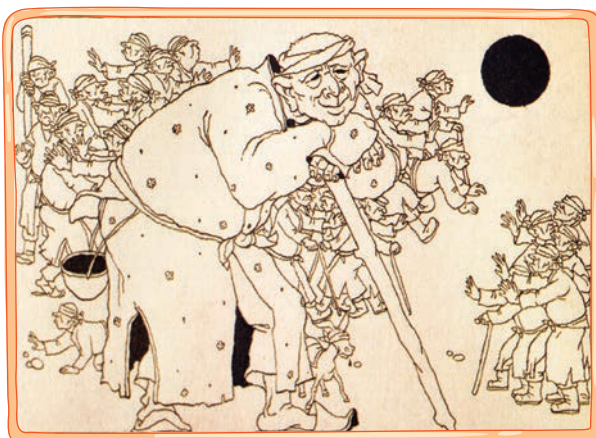
32-тақырып. 4-бақылау жұмысы.
"Хайуанат бағы" тақырыбында
композиция салу74

33-тақырып. "Табиғатты
сақта" тақырыбындағы плакат
композициясын салу75

34-тақырып. "Табиғатты сақта"
тақырыбындағы плакат композиция-
сының шрифті салу.....77

КІРІСПЕ

Қадірлі оқушы! Сен 2-сыныпта “Бейнелеу өнері” оқулығы арқылы “Графика”, “Мүсіншілік”, “Кескіндеме” және “Композиция” тақырыптары бойынша бастауыш мәліметтерді үйрендің. Графикалық суреттер салу, саздан және пластилиннен көлемді бедерлі және дөңгелек мүсіндер салу, сызылған бейнелерге өң беру, тақырып негізінде композиция салу бойынша практикалық дағдыларды меңгердің. 3-сыныпта да тараулардың бірізділігінде қызықты тақырыптарды үйренумен қатар сурет салу және мүсін салу, шығармашылық композициялар салу бойынша жаңа дағдыларға ие боласың.

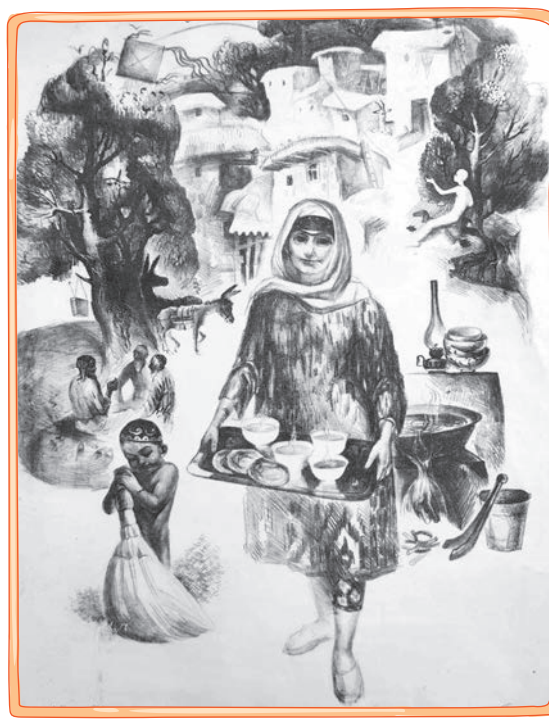
Анвар Мамажонов.
М.Худойқуловтың “Шағын мысалдар”
жинағына иллюстрация.

Леким Ибрагимов. “Өткеннің сарыны”
циклінен “Ыстық нан” иллюстрациясы.

Александр Ли. “Жаз” линогравюрасы.

Галина Ли. “Қош келдіңіз”
автолитографиясы.

1-тарау

ГРАФИКА

Графика грек сөзінен алынған, ол, “сызамын”, “жазамын” деген мағыналарды білдіреді. Графикада қылқалам, көмір, түсті қарындаштар, шарикті қаламдар, тушь, фломастер, бор және сол сияқтылардың көмегімен сызылады.

Графика – бейнелеу өнерінің түрі. Графикада кескін ақ-қара, сондай-ақ, түрлі-түсті етіп жасалады.

Патхулла Хаитов
(1947 жылы туылған)

"Өмірімнің барысында маған тек жақсы адамдар кездесті, олардың және туыстарымның мейірімін сезініп өмір сүрудемін. Мұны шығармаларымда да көрсетуді және олардан жылы леп тарап тұруын қалаймын".

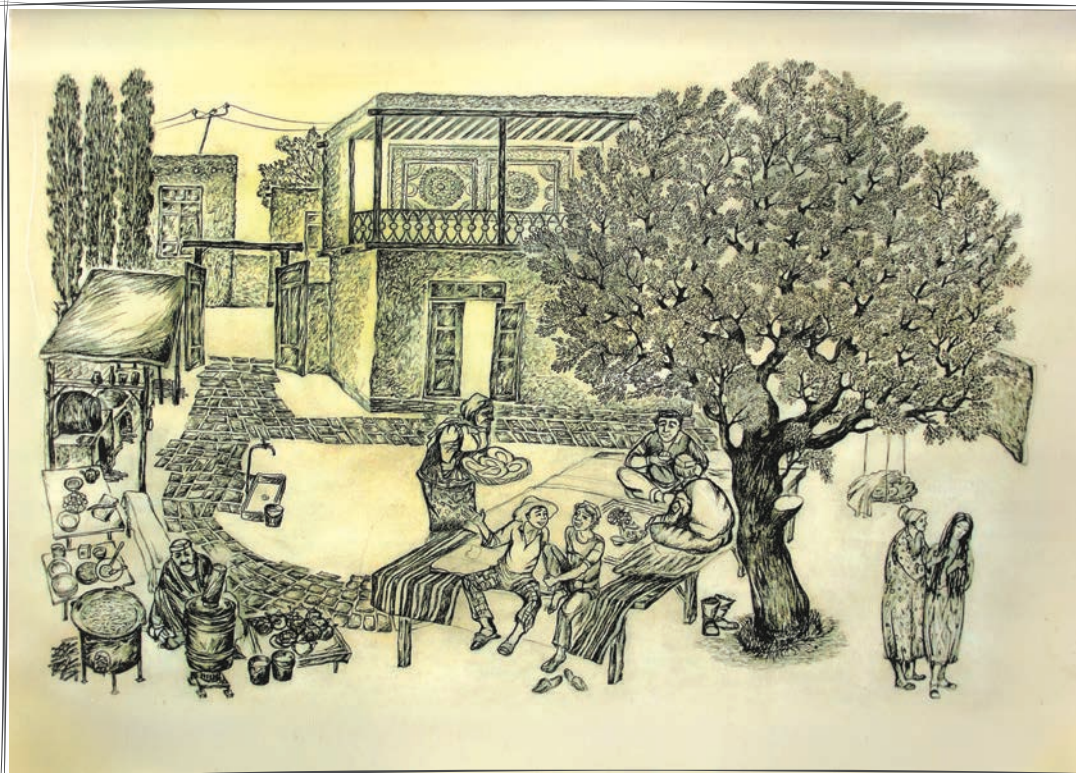
Патхулла Хаитов 1947 жылы Ташкент қаласында дүниеге келген. Камолиддин Бехзод атындағы Ұлттық суретшілік және дизайн институтын (бұрынғы А. Н. Островский атындағы Театр және суреткерлік институты) бітіріп, аталмыш оқу орнында оқытушы және литография шеберханасында оқу шебері ретінде еңбек қызметін бастаған. Бүгінде Патхулла Хаитовтың көп санды шығармалары Өзбекстан Ұлттық банкі, "Турон банк" банкі, Өзбекстан мемлекеттік өнер мұражайы, Өзбекстан Көркемөнер академиясының көрмелер дирекциясы, Қоқан мемлекеттік өнер мұражайы, Германия, Франция, Моңғолия, Үндістан, Литва, Ресей сияқты мемлекеттердің мұражайлары мен жеке коллекцияларда сақталуда. "Отанға сүйіспеншілік" циклінен "Кеш", "Базар көркі", "Балалар" циклінен "Сая жай", "Таң", "Қос шынар", "Пейзаж. Ақтас", "Бұл өмір" сияқты шығармаларында өлкеміздің өзіне тән табиғаты, пейзаждары дәріптелген.

"Балалық" циклінен: "Тастар бағы".

"Балалық" циклінен:
"Ашық аспан астында".

“Ағам армиядан келді”.

“Ескі шаһар” циклінен: “Тандыршылар”.

1-тақырып

ГРАФИКАДАҒЫ НАТЮРМОРТ
ЖӘНЕ ПЕЙЗАЖ ЖАНРЛАРЫ.
ФОРМАТ.

Натюрморт француз тілінде, жансыз табиғат деген мағынаны білдіреді. Бұл жанрда бұйымдар, жемістер мен көкөністер, гүлдер, гипстен дайындалған, түрлі заттар өзіне қарап суреттеледі. Натюрморт салудың өз ережелері бар және оларды сақтау қажет.

Пейзаж жанрында таулар, ормандар, далалар, сай-салалар, көлдер, өзендер, көшелер, үйлер суреттеледі.

Суретшілер бұл жанр арқылы табиғатқа, Отанға махаббатын бейнелейді. Табиғат көріністерін бейнелеу ежелгі Қытай суретшілік өнерінде пайда болған. Пейзаж жанрында да өзіне тән ережелерге сүйене отырып сызу талап етіледі.

Формат – жасалатын бейне алаңының шекарасы. Ең кең таралған бейне форматтары төртбұрыштар (тік, көлбеу), квадраттар болып табылады. Тік төртбұрыш форматта жасалған кескіндер жоғарыға ұмтылып, ұлылық сезімін береді. Ал көлбеу формат күрделі, көп өлшемді композициялар үшін қолайлы. Тыныш күйді көрсететін композициялар негізінен квадрат форматында жасалады.

Орзу Ташмухамедова. "Натюрморт".

Хайдарова Нодирабегим.
"Миниатюра".

Согдиана Юсупова. "Наурыз".

Жамшид Нишонов. "Пейзаж".

Жамшид Нишонов.
"Декоративті натюрморт".

Жаттығу дәптеріңе натюрморт яки пейзаж жанры бойынша еркін форматта сурет сал.

1. Натюрморт сөзі қандай мағынаны білдіреді?
2. Пейзаж жанрының өзіне тәндігі неде?
3. Табиғат көрінісін салу қай жерде пайда болған?
4. Формат деген не?

Еркін форматта пейзаж немесе натюрморт бейнесін сал.

2-тақырып

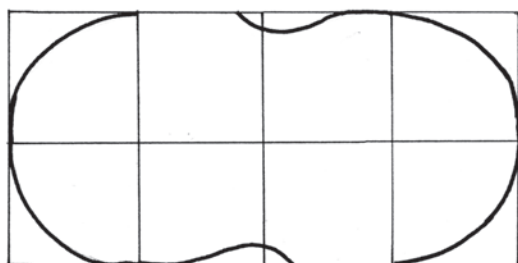
ЖОЛАҚТЫ ОЮ-ӨРНЕК САЛУ

Жолақты ою-өрнек бірнеше бөліктерден құралады. Бұлар гүл, жапырақ, бұтақ, жеміс элементтерінен және жолдың ішіндегі схемалық көмекші сызықтардан тұрады. Жолақты ою-өрнек салуда ақ қағазға жол сызылғаннан кейін, ол көмекші сызықтармен тең бөліктерге бөлінеді.

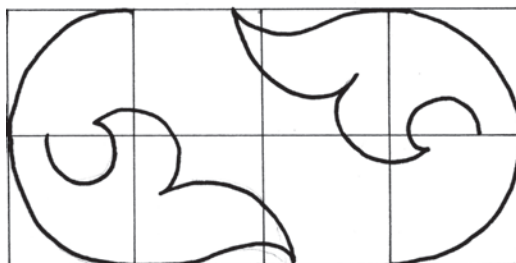
Схемалық көмекші сызықтарға элементтер ырғақ негізінде орналастырылады. Жол ішінде элементтердің қайталанып сызылуы жолақты ою-өрнекті жасайды. Жолақты ою-өрнек әшекейлерін үйіміздегі бұйымдарда, киімдерде, архитектуралық ескерткіштердің қабырғаларында, қолданбалы өнер мұражайында көре аламыз.

Жолақты нақыш салу басқыштары

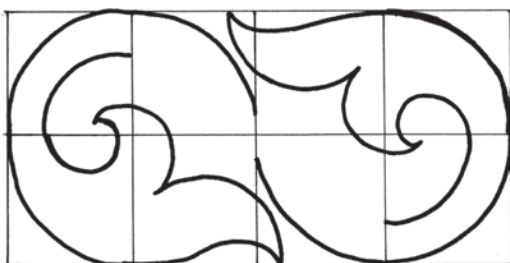
1

2

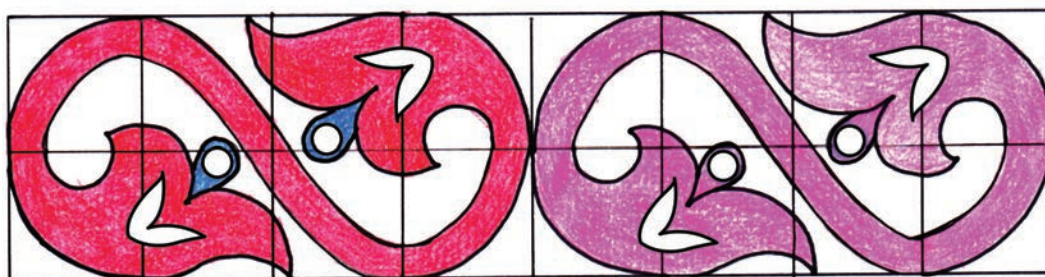

3

4

Жаттығу дәптеріңе жолақты ою-өрнек сыз.

1. Жолақты ою-өрнек қандай бөліктерден құралады?
2. Жолақты ою-өрнектің әшекейлерін қай жерлерден көруімізге болады?

Жолақты ою-өрнекті түсті қаламдарды пайдаланып боя.

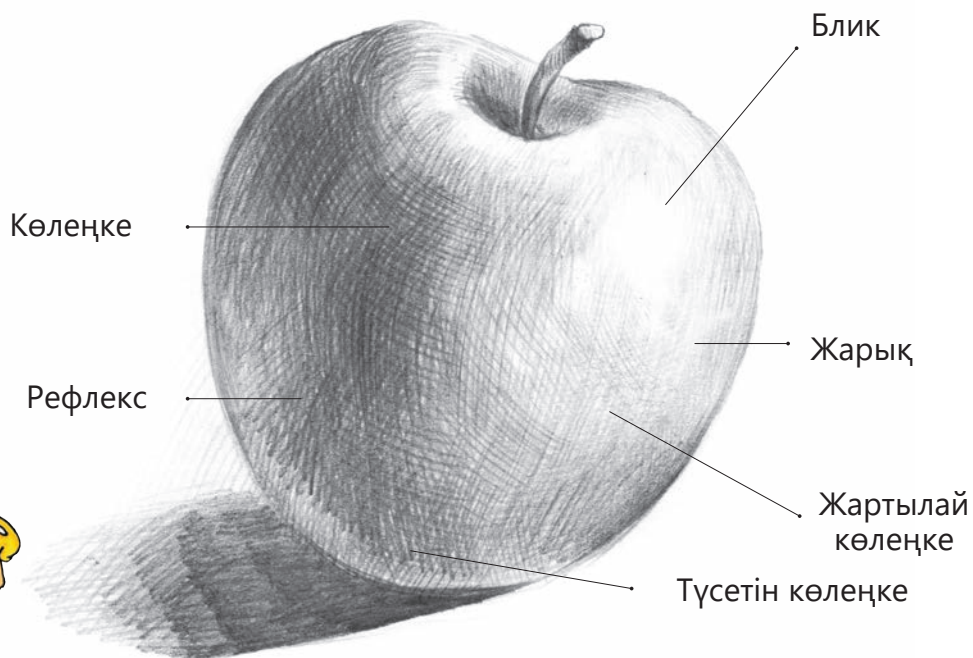

3-тақырып

СӘУЛЕ-КӨЛЕҢКЕ. ЖЕЛЫРЕГЕН ТАСПА БЕЙНЕСІН САЛУ

Сәуле-көлеңке – болмыстағы барлық заттарда бар, біз сәуле мен көлеңкенің көмегімен қоршаған ортадағы барлық нәрселерді көлемді қалыпта көреміз. Заттардағы сәуле мен көлеңке белгілі бір ережелер негізінде орналасады:

- Блик – денедегі ең жылтыраған бөлік (күн сәулесі түскен жер).
- Жарық – денеге жарық түскен бөлік.
- Жартылай көлеңке – сәуле мен көлеңке аралығындағы бөлік.
- Көлеңке – дененің жарық түспеген бөлігі.
- Рефлекс – дененің көлеңке бөлігіне түскен жарықтың шағылуы.
- Түсетін көлеңке – дененің жерге яки үстелге түскен көлеңкесі.

Блик

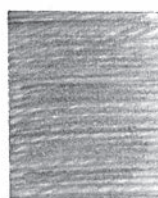
Жарық

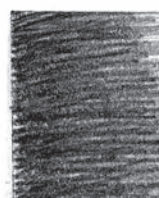
Жартылай
көлеңке

Көлеңке

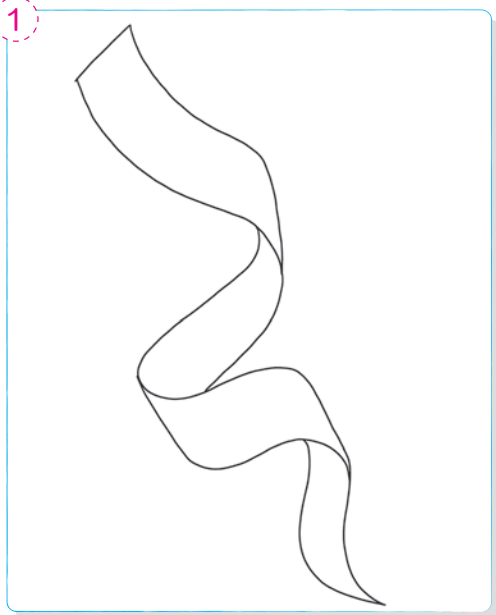
Рефлекс

Түсетін
көлеңке

Желбіреген таспаны графикалық әдіспен бейнелеу басқыштары

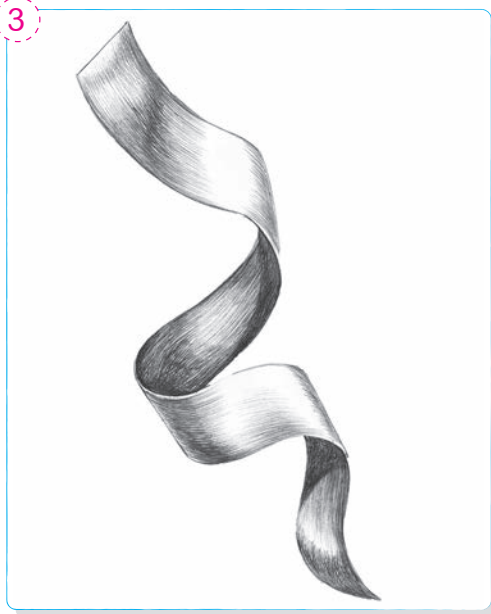
1

2

3

Желбіреген таспаны графикалық әдіспен жаттығу дәптеріңе сыз.

1. "Блик" атауының мағынасы не?
2. Көлеңке дененің қандай бөлігі?
3. "Жартылай көлеңке" атауының мағынасы не?

Желбіреген таспаның бейнесін графикалық әдіспен аяқтап кел.

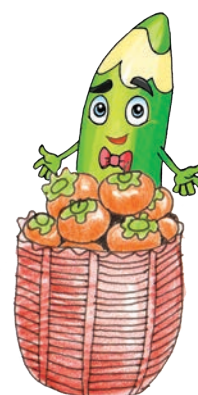
4-тақырып**2-3 ТҮРЛІ ЖЕМІСТЕН ҚҰРАЛҒАН
НАТЮРМОРТ САЛУ**

Бізді өзінің дәмімен және көрінісімен қуантатын күз жемістерінің бірі анар болып табылады.

Анар жемістер патшасы ретінде сипатталады.

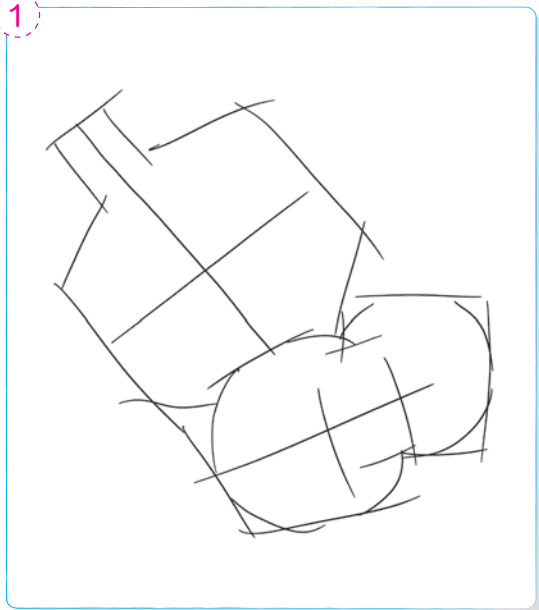
Анар бұтасының бойы 6 метрге дейін жетеді. Ол мамыр-шілде айларында гүлдейді. Жемісінің дәмі мен көрінісіне қарай түрлі сұрыптарға бөлінеді. Анар бақыт пен молшылық рәмзі болып табылады.

Құрма ағашының бойы орташа 2-3 метрге дейін болады. Құрма ағашы Өзбекстанның оңтүстік бөлігінде сәуір айының соңы — мамыр айының басында гүлдейді. Жемістері қазан айында пісіп жетіледі. Піскен жемістер сарғыш түсті болады, ал, пісіп өткендері қоңыр-қарақошқыл түсті болады.

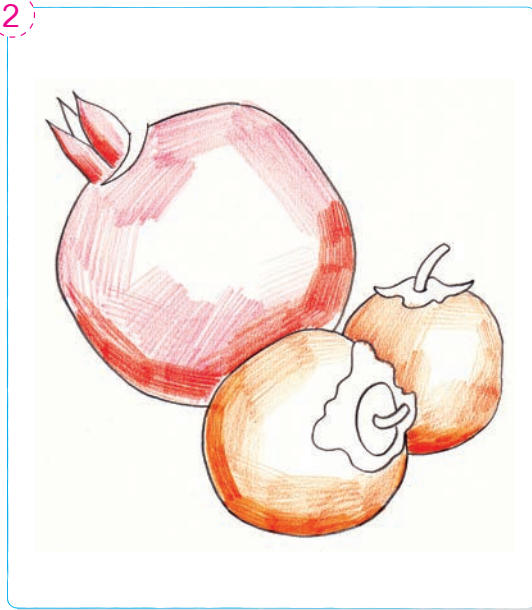

Анар және құрма натюрмортын салу басқыштары

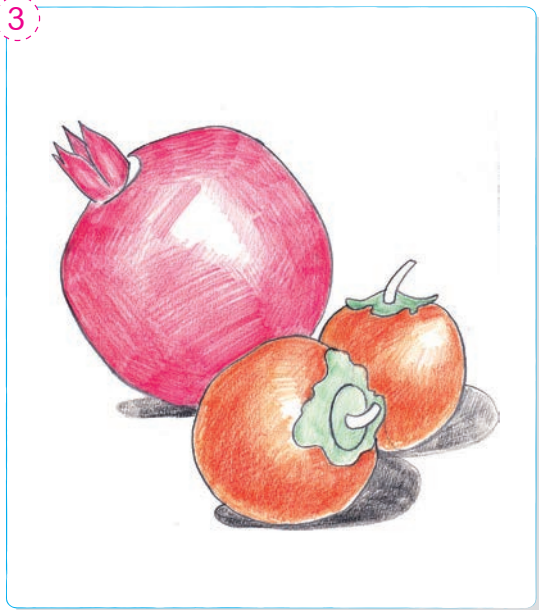
1

2

3

4

Анар және құрма натюрмортын жаттығу дәптеріңе сал.

1. Анар бұтасының бойы неше метрге дейін жетеді?
2. Анар жемісі қалай сипатталады?
3. Құрма жемісінің көрінісі қандай?

Анар және құрма натюрмортын түсті қарындаштарды пайдаланып боя.

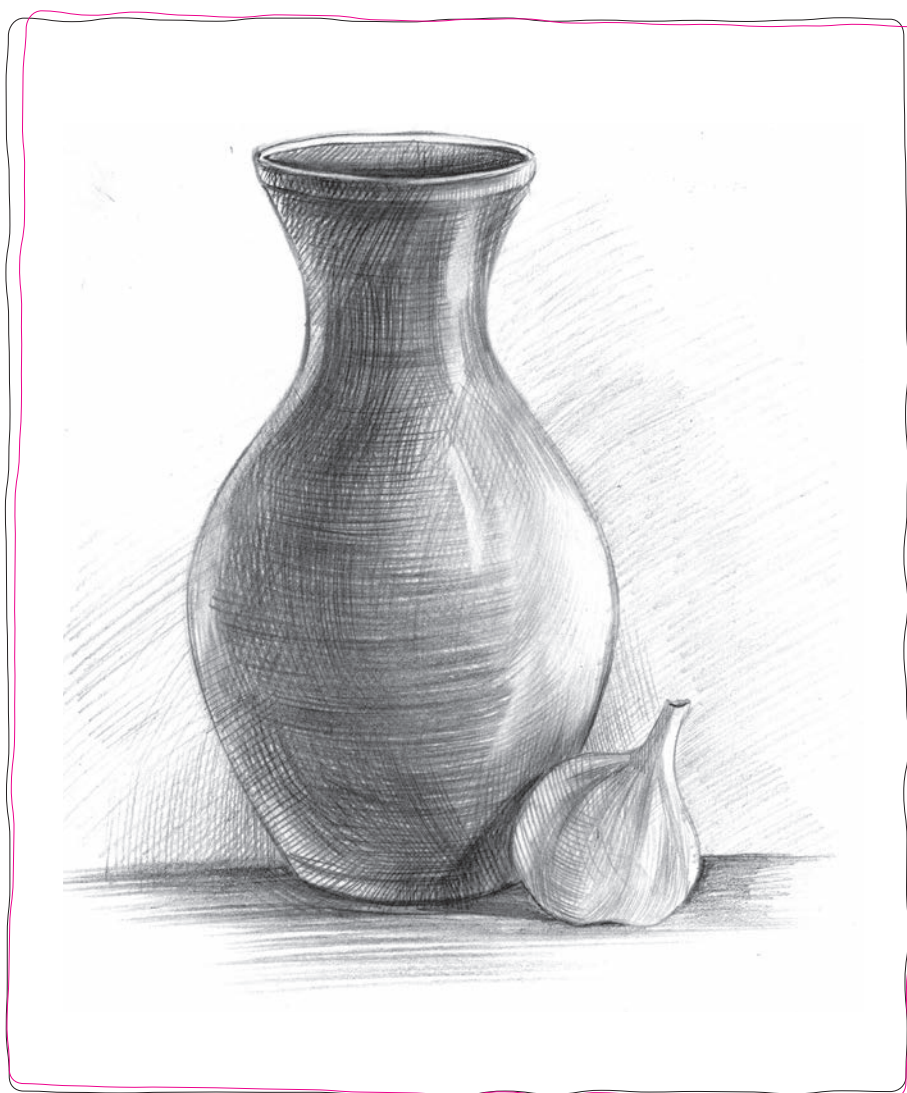

5-тақырып

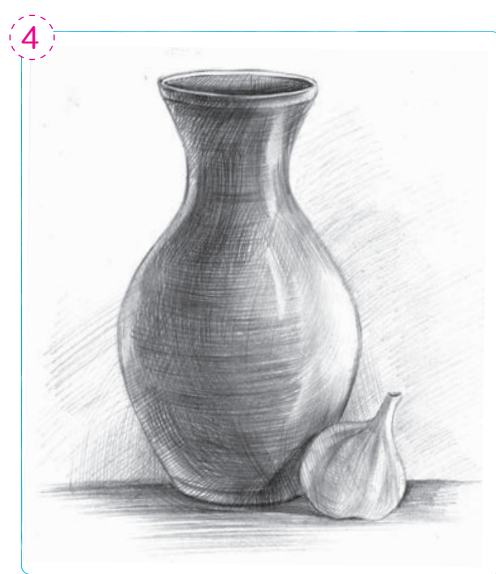
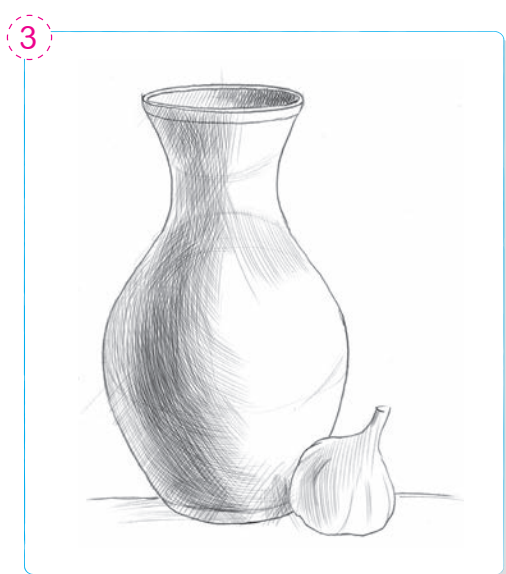
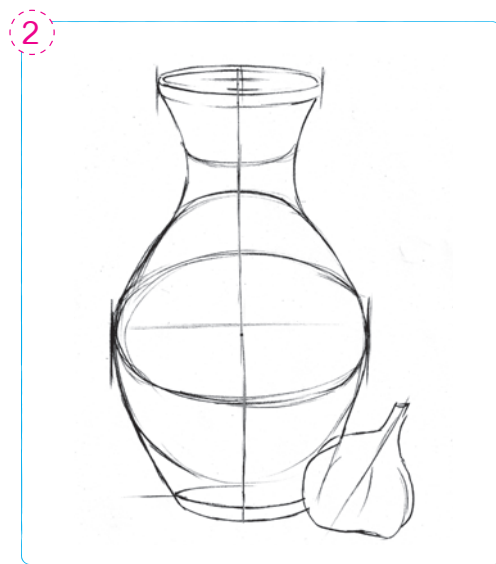
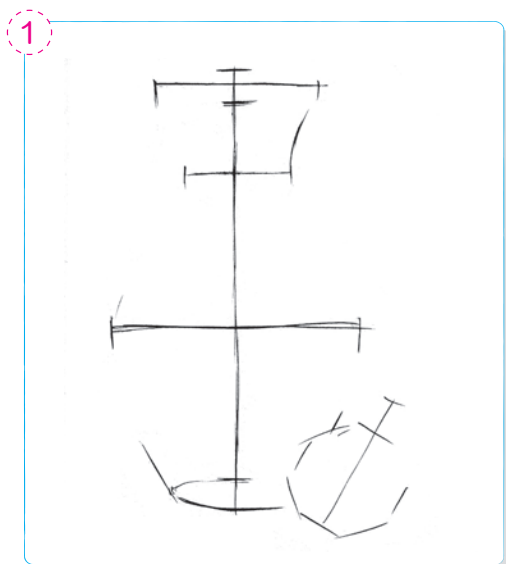
**“ҚҰМЫРА МЕН САРЫМСАҚ”
ТАҚЫРЫБЫНДА НАТЮРМОРТ
САЛУ**

“Конструкция” термині салынып жатқан пішіннің кейбір бөлімдерін бөліктерге ажыратып, құрылымын жасауды білдіреді.

“Құмыра мен сарымсақ” тақырыбындағы натюрмортта алдымен құмыра мен сарымсақтың симметриясы және көмекші сызықтары, жалпы пішіні сызылады. Құмыра мен сарымсақтың кеңістікте орналасуын көрсету мақсатында конструктивті құрылымы сызып алынады. Натюрморттағы пішіндер құрылымының анық қатынастары және заттардың бейнесі қалыптасқан соң, графикалық тәсілмен жарық және көлеңке тұстары өңделіп, натюрморт бейнесі пайда болады.

“Құмыра мен сарымсақ” тақырыбында натюрморт салу басқыштары

“Құмыра мен сарымсақ” тақырыбындағы натюрмортты жаттығу дәптеріңе сал.

1. Құмыра мен сарымсақтың кеңістікте орналасуын көрсету мақсатында алдымен не сызылады?
2. “Конструкция” атауы сызылып жатқан пішіннің несін салуды білдіреді?

“Құмыра мен сарымсақ” натюрмортын графикалық әдіспен аяқта.

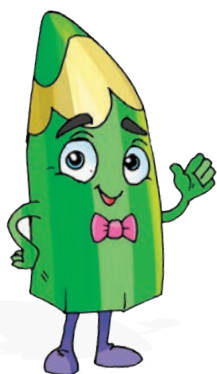
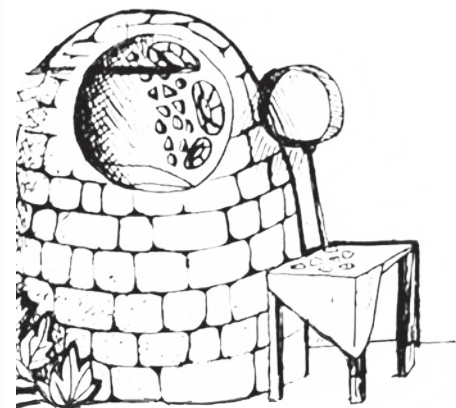

6-тақырып

**“ТАНДЫР НАН” ТАҚЫРЫБЫНДА
НАТЮРМОРТ САЛУ**

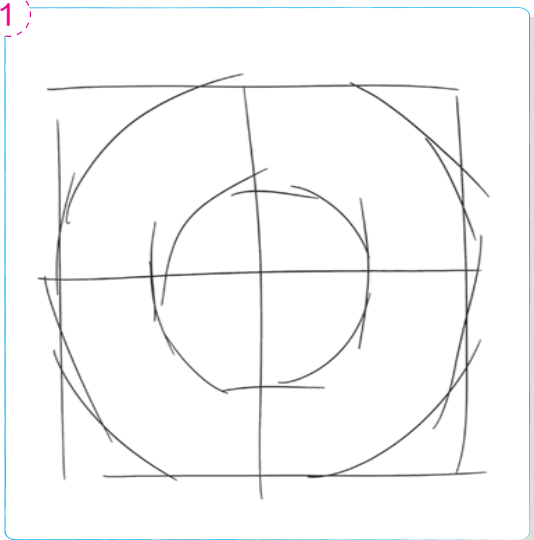
“Тандыр нан” тақырыбындағы натюрмортты графикалық әдіспен салу кезінде ең алдымен натюрмортты байқап көру керек. Мұнда қағазды қалай қою қажеттігі анықтап алынады. Егер нанның ені бойынан үлкен болса, қағаз жатық түрде, егер бойы енінен үлкен болса, қағаз тік түрде қойылады. Натюрмортты сәуле бүйір тарапынан түсетіндей етіп орналастыру керек. Әрбір пішін қағаз бетіне жеңіл қосалқы сызықтармен сызылып орналастырылады.

Натюрмортты кезең-кезеңмен сызып, түп нұсқаға ұқсатқаннан кейін графикалық әдіспен штрихтап, жарық және көлеңке бөліктері жасалады.

“Тандыр нан” натюрмортын салу басқыштары

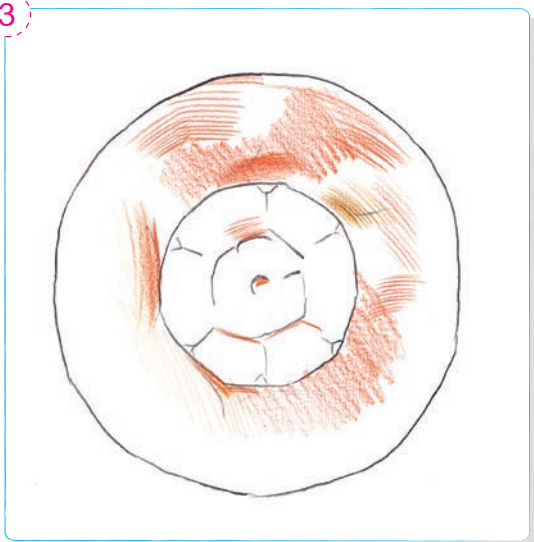
1

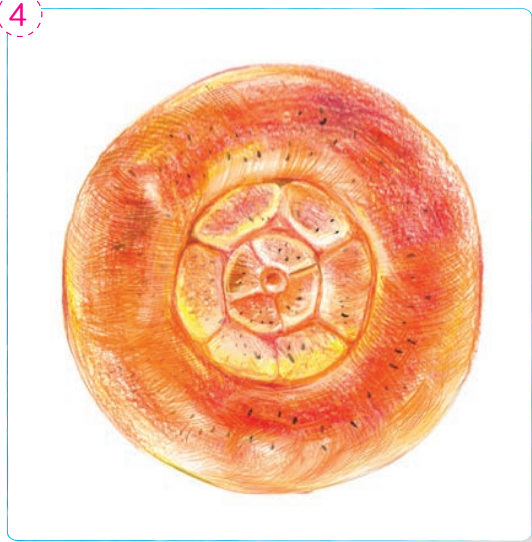
2

3

4

“Тандыр нан” тақырыбындағы натюрмортты жаттығу дәптеріңе сал.

1. Натюрмортты графикалық әдіспен салудан бұрын не істеу керек?
2. Егер нанның ені бойынан үлкен болса, қағаз қалай қойылады?
3. Натюрморт түпнұсқаға ұқсас болған соң, қандай тапсырма орындалады?

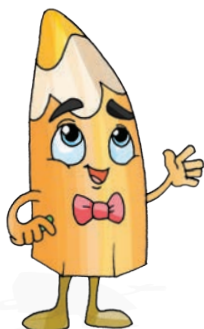
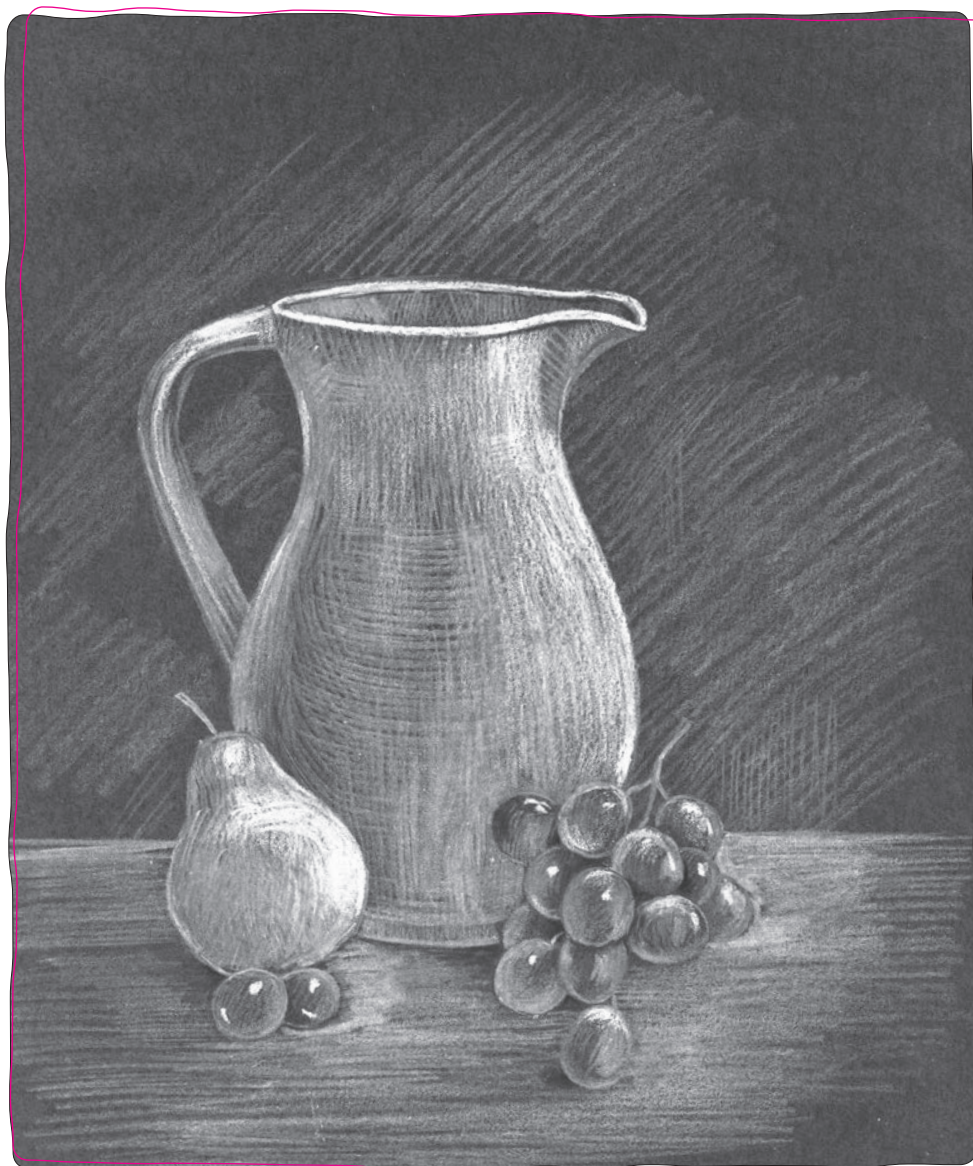
“Тандыр нан” натюрмортын графикалық әдіспен аяқта.

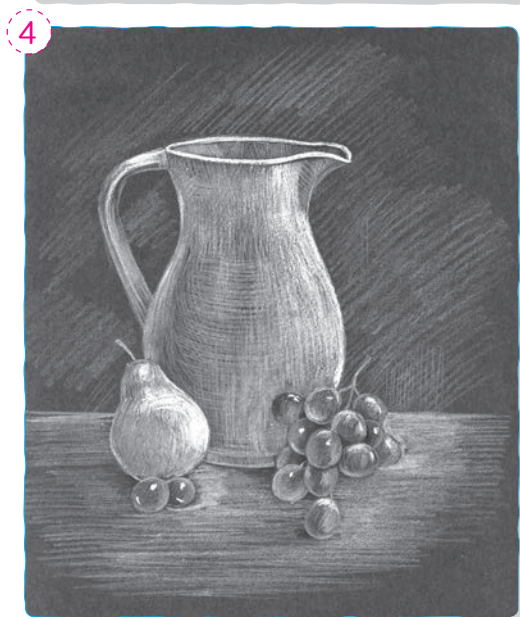
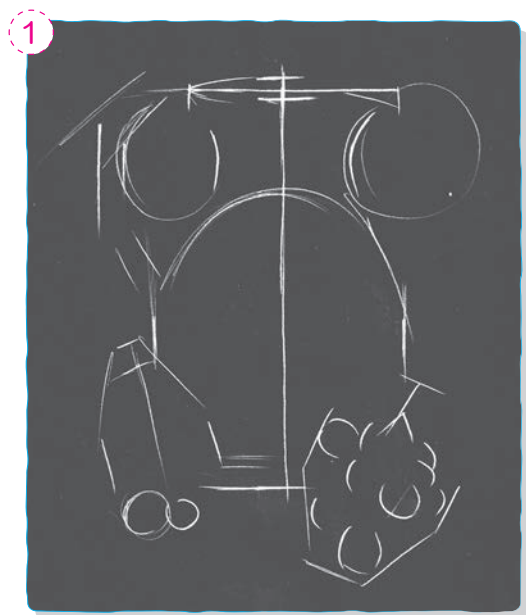
7-тақырып

ҚАРА ФОНДА АҚ ТҮСПЕН НАТЮРМОРТ САЛУ

Қара фонда ақ түспен натюрморт салу графикада натюрморт салудың қызықты тәсілдерінің бірі болып табылады. Кейде бейнелеу әсерлі болуы үшін графикада контраст, яғни ақ және қара түстер қолданады. Қара яки күңгірт фонда ақ бор, ақ түсті қарындаш яки гуашьпен бейне салынады. Жұмысты көрсетілген бөліктерден бастауың керек. Ал көлеңке бөліктері фонмен бірігеді сонда бейне контрасты, анық, мәнерлі болып шығады.

Қара фонда ақ түспен натюрморт салу басқыштары

“Қара фонда ақ түспен натюрморт салу” тақырыбындағы суретті жаттығу дәптеріңе сал.

1. Графикада натюрморт салудың қызықты әдістерінің бірі қайсы?
2. Натюрморт салу басқыштарын сана.

Натюрмортты графикалық әдіспен аяқта.

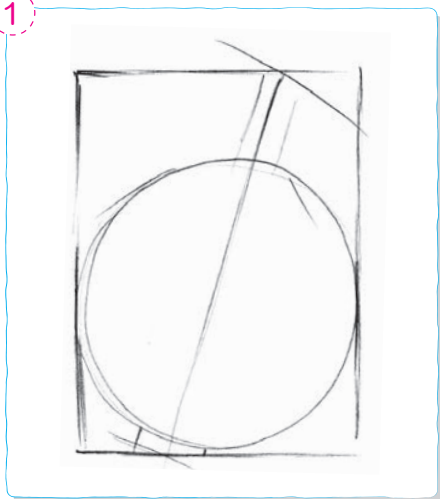
8-тақырып

1-БАҚЫЛАУ ЖҰМЫСЫ.
“ПИЯЗ” БЕЙНЕСІН САЛУ

Дөңгелек пішіннен құралған “Пияз” бейнесін салу.

Бақылау жұмысында пияз натюрморты графика тәсілдерінің бірімен орындалады. Пішінді мұқият бақылап, қағазды тік яки жатық түрде қою белгіленеді. Натюрмортты салу басқыштары негізінде бейне қағаздың бетіне көмекші сызықтарды пайдаланып орналастырылады. Натюрморт қара фломастермен, тушьпен, түсті қарындаштармен графика тәсілі бойынша жарық-көлеңке заңдылығы негізінде салынады.

1

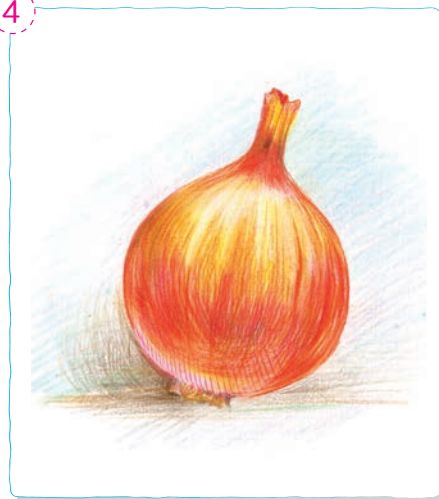
2

3

4

Жарық-көлеңке заңдылығы негізінде
“Пияздың” бейнесін жаттығу дәптеріңе сал.

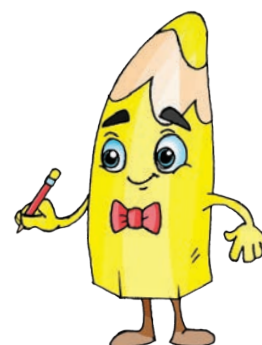
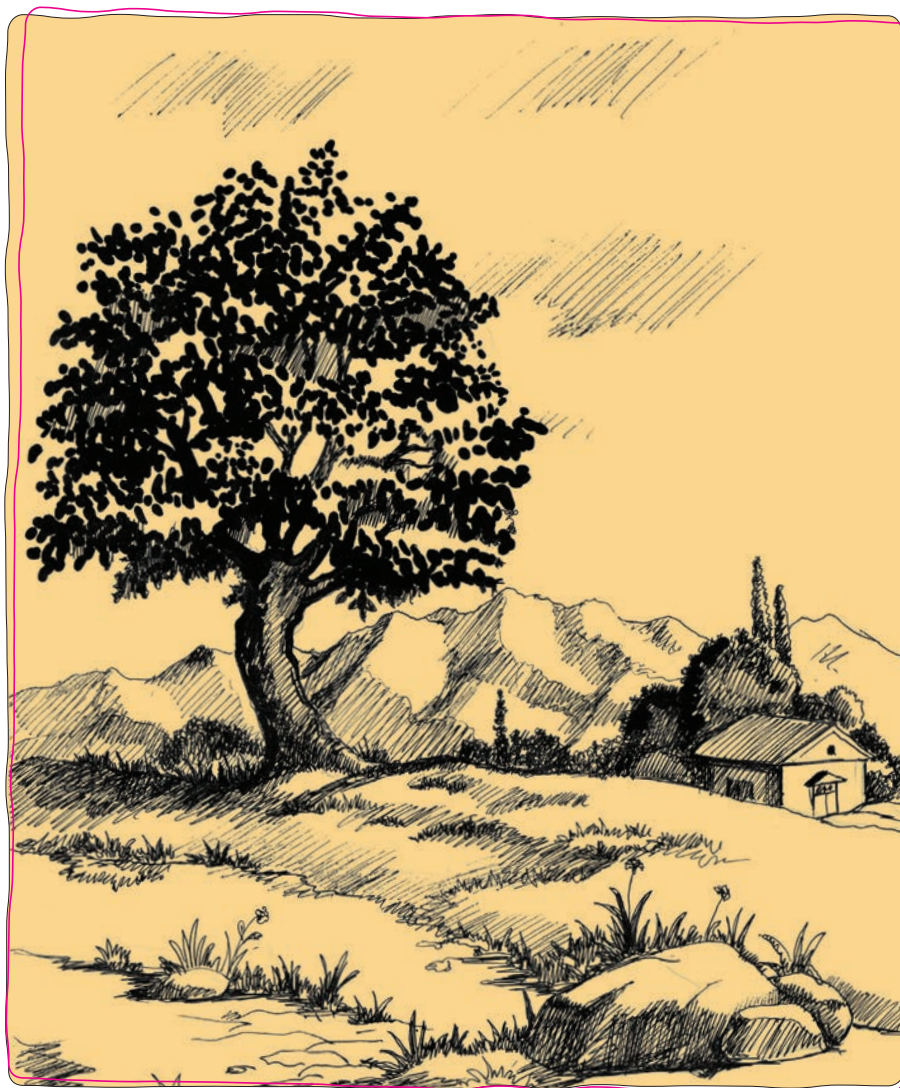

9-тақырып

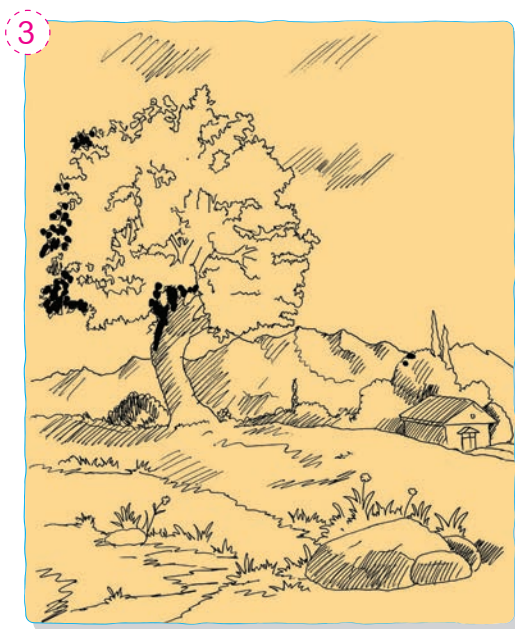
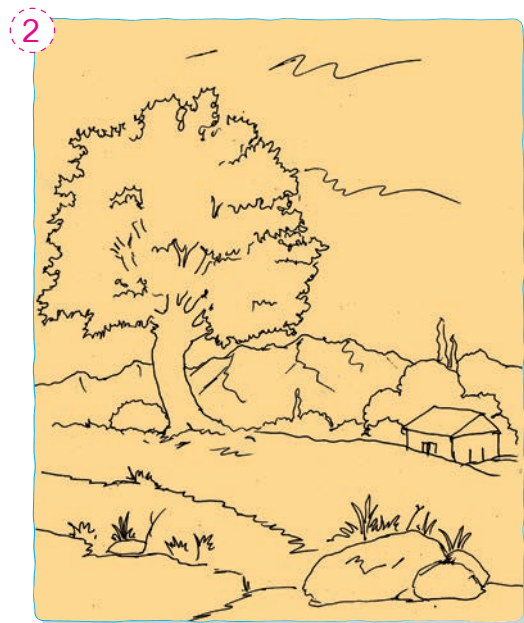
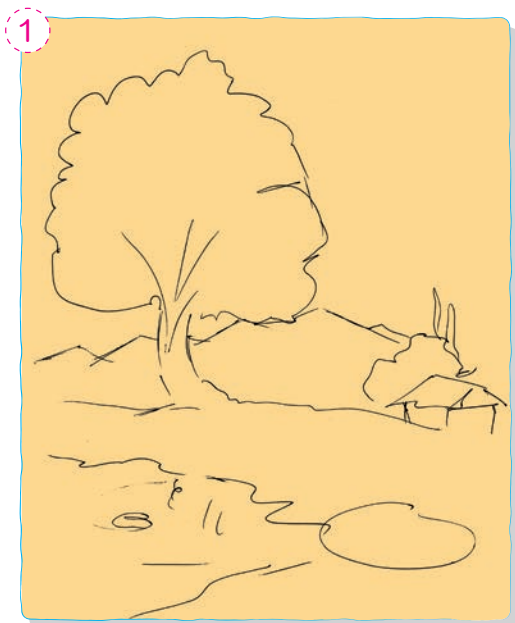
**ТҮСТІ ФОНДА ҚАРА ТҮСПЕН
ПЕЙЗАЖ САЛУ**

Пейзаж бейнесін кезең-кезеңмен салуда перспектива ережелері сақталады.

Пейзаж салуда суретші алдымен табиғаттан әсерленіп, ләззат беретін көрініс таңдайды. Пейзаж көрінісін графиканың түрлі тәсілдерін пайдаланып салуға болады. Графикада пейзаждың салудың қызықты түрлерінің бірі – түсті қағаз бетіне қара қарындаш контуры мен штрихтар көмегімен салу. Бұл тәсілдің бірінші басқышында пейзаждың жарық-көлеңке бөліктері жіңішке сызықтармен белгілеп алынады. Кейінгі басқышта қара тушьпен яки фломастермен өңделеді және графикалық бейне жасалады.

Түсті фонда қара түспен пейзаж салу басқыштары

Жаттығу дәптеріңе "Түсті фонда қара түспен пейзаж салу" тақырыбында сурет сал.

Пейзаждың бейнесін кезең-кезеңмен салуда қандай ережелерді сақтау керек?

Пейзаждың бейнесін графикалық әдіспен аяқта.

2-тарау

МҮСІНШІЛІК

Мүсіншілік – бейнелеу өнерінің бір түрі ретінде, болмысты көлемді пішіндерде, үш өлшемде бейнелеуге негізделеді. Бейнеде негізінен адам, сондай-ақ хайуандар (анималистикалық), табиғат (пейзаж) және заттар (натюрморт) жасалады.

Мүсін – араб сөзі, ол “үлкен, ұлы пішін” мағынасын білдіреді. Мүсіншілік те нақ кескіндеме сияқты өмірлік оқиғаларды түрлі әдістермен бейнелеу техникасы және шикізаттар көмегімен көрсетеді. Мүсіншілікте тас, металл, гипс, ағаш және сол сияқты материалдар кең қолданылады. Мүсіншілік шығармалары кесу, жабыстыру, жалғау, ою, құю арқылы жасалады.

10-тақырып

МҮСІНШІЛІКТІҢ ТҮРЛЕРІ

Мүсіншіліктің 2 негізгі – айналып тамашалау мүмкіндігін беретін дөңгелек және тек бір жақтан көруге арналған бедерлі (дөңес бейне, рельеф) түрі бар.

Рельеф – тегіс бетке (қабырғаға) бедерлеп жасалған бейне.

Рельеф – барельеф және горельеф түрлеріне бөлінеді.

Горельефте бейне қалыңдығының жартысынан көбі бедерлене бөрітіп тұрады.

Барельефте – бейне қалыңдығының жартысынан аздау бөлігі бедерлене бөрітіп шығады.

Бедерлі бейне салу басқыштары

1

2

3

4

1. Мүсіншіліктің неше негізгі түрі бар?
2. Рельеф және барельеф деген не?
3. Горельеф деген не?

Саздан яки пластилиннен мүсіншіліктің бірер түрі бойынша мүсінше жаса.

11-тақырып

ҚҰМЫРАШЫ ШЕБЕРХАНАСЫНА САЯХАТ

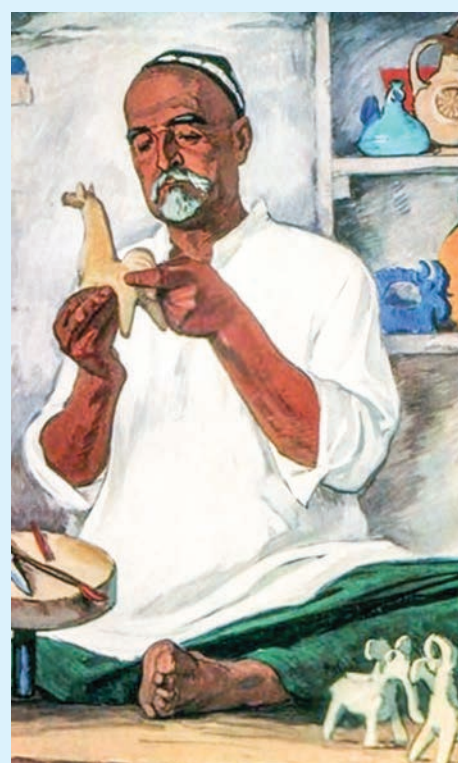
Құмырашылық – қолөнердің саз балшықтан түрлі заттар дайындалатын түрі. Құмырашылықта негізгі шикізат сазды топырақ болып табылады. Ал негізгі жұмыс құралы құмырашылық шарық тасы болып саналады. Ұста шарық тастың көмегімен түрлі саз балшық ыдыстар дайындайды және оларға пішін береді. Дайындалған саз балшық ыдыстар кептіріліп, пеште қыздырылады. Жақсы кептірілген ыдыстарға арнайы дайындалған түстерден өрнектер салынады, сосын пештерде жоғары температурада кептіріледі. Сырланған ыдыстар тағы бір рет пеште қыздырылады.

Қолөнерші Умар Журақұлов (1894–1973 жылдар)

Өзбекстан халық суретшісі, құмырашы Умар Журақұлов өлкеміздің көп жылдық дәстүрге ие болған құмырашылық өнеріне үлкен үлес қосып, Самарқант заманауи құмырашылық мектебіне негіз қалаған.

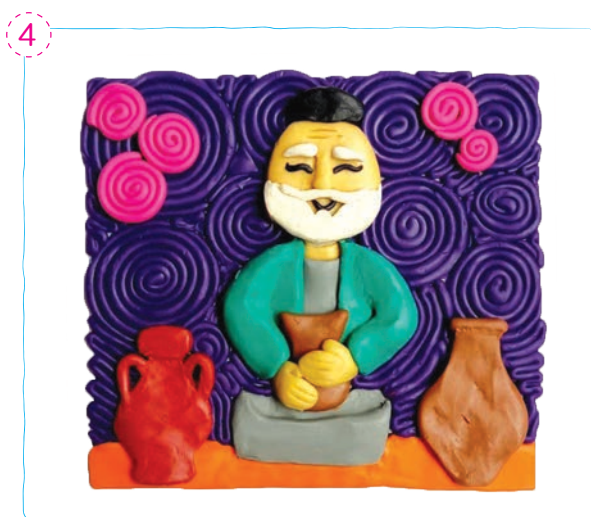
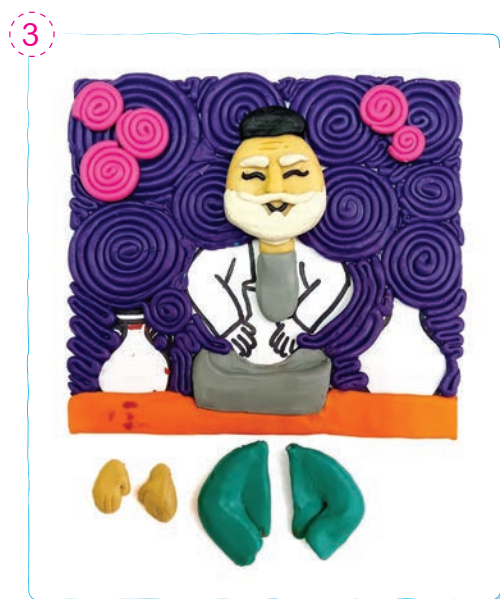
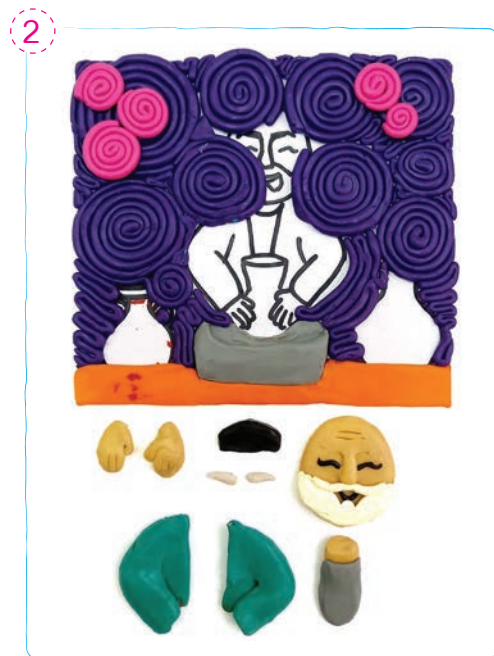
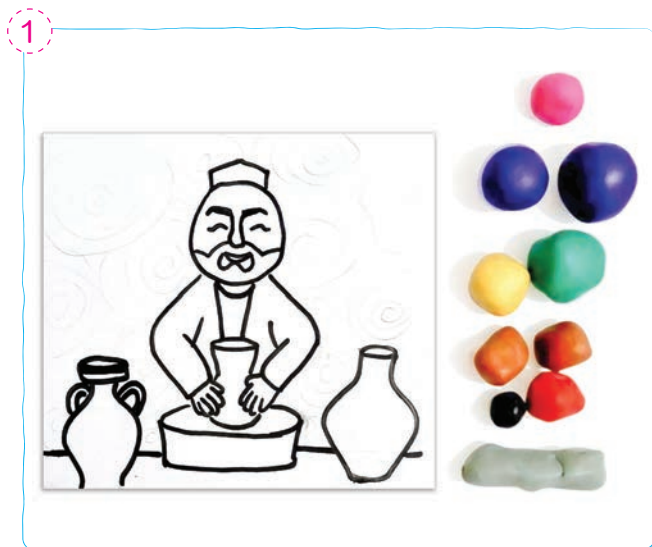
1894 жылы Самарқантта туылған Умар Журақұлов 300 жылдық құмырашылар ұрпағының ісін жалғастырушы болып саналады. 1930 жылдарда шебер Умар Журақұлов құмырашылық заттарына нақыш салуды бастаған. Шығармашылық қызметі барысында қолөнерші, суретші республикалық және халықаралық қолданбалы өнер көрмелеріне қатысқан. Оның саз балшық заттарға, легендерге салған өрнек-әшекейлері әдемілігімен және түрлі-түстілігімен ерекшеленіп тұрады.

“У. Журақұлов”. Г. Улко.

Пластилинография – қолданбалы әшекей өнерінің жаңа көрінісі. Онда әр түрлі түстегі пластилиннен аздау яки көбірек бедерлі етіп жасалған жартылай пішінді заттар бейнесі горизонталь бетке түсіріледі.

Шебер қўмырашы бедерлі бейнесін салу басқыштары

1. Қолөнершілікте негізгі шикізат не?
2. Құмырашылықта негізгі жұмыс құралы не болып саналады?
3. Өзбекстан халық суретшісі, құмырашы шебер Умар Журақұлов қайсы қолөнер мектебіне негіз салған?
4. Пластинография деген не?

Саздан яки пластилиннен шебер құмырашының бейнесін салуды аяқта және басқа бір қалаған өнеркәсіп өкілінің бейнесін жаса.

12-тақырып

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНШЫҚТАР МҮСІНШЕЛЕРІН САЛУ

Пластиктен жасалған шағын мүсіншелер – өлшемдері оншалықты үлкен емес қолөнер мүсіндері болып табылады.

Пластиктен жасалған шағын мүсіншелер қымбат бағалы тастан, саз, шыны, айна сияқты шикізаттардан дайындалады. Шағын пластикалық мүсіндер адамға қуаныш сыйлайды, сөре және жазу үстелдерін безендіріп тұрады.

Қозының пластиктен жасалған шағын мүсінін жасаймыз.

Қозының мүсінін салу басқыштары

1

2

3

4

1. Шағын пластик дегеніміз не?

2. Пластиктен жасалған шағын мүсіншелер қандай заттардан дайындалады?

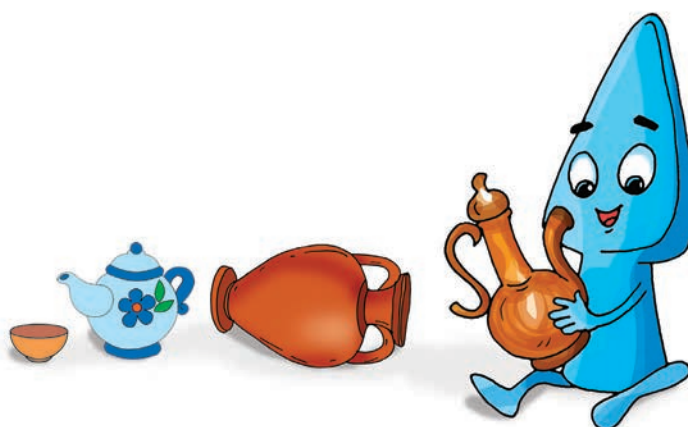

Басқа бірер ойыншықтың мүсінін жаса.

13-тақырып**ДАСТАРҚАН МӘЗІРІ**

Дастарқан тамақтану кезінде төселетін мата болғандықтан, оны түрлі тағамдармен безендіреді. Халқымызда дастарқан қонақжайлылық рәмізі болып саналады. Дастарқан жайылғаннан кейін, ең алдымен нан қойылады. Одан соң дастарқанға шай әкелінеді. Сосын басқа тағамдар қойылады.

“Дастарқан мәзірі” тақырыбында мүсін салу басқыштары

1

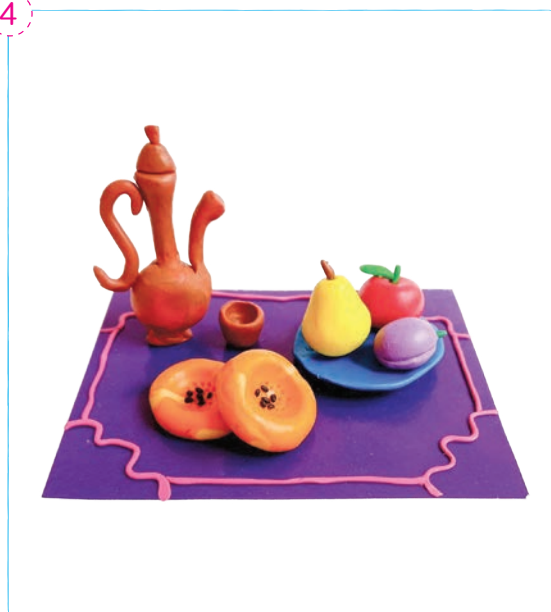
2

3

4

1. Халқымызда дастарқан ненің рәмізі болып саналады?
2. Тақырып негізінде мүсін салу басқыштарын түсіндір.

Жасаған дастарқаныңды басқа ыдыс-аяқтармен және жемістермен толтыр.

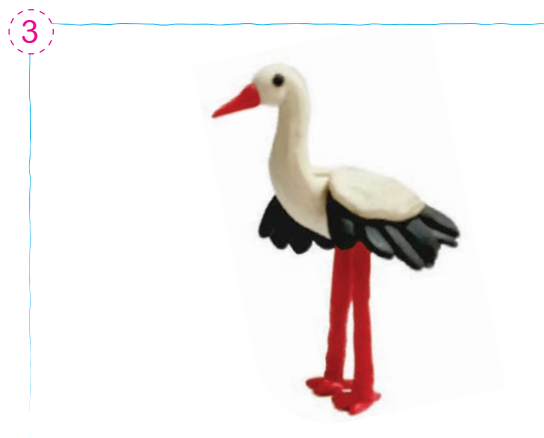
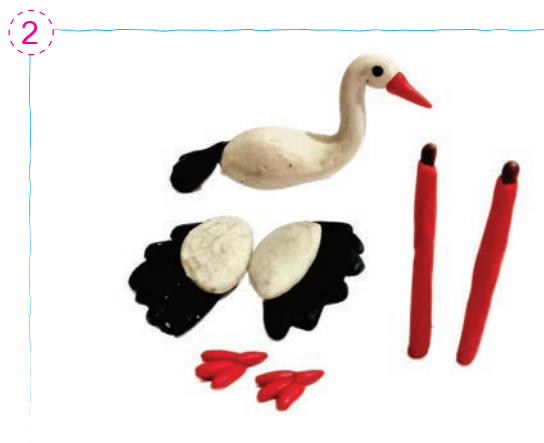
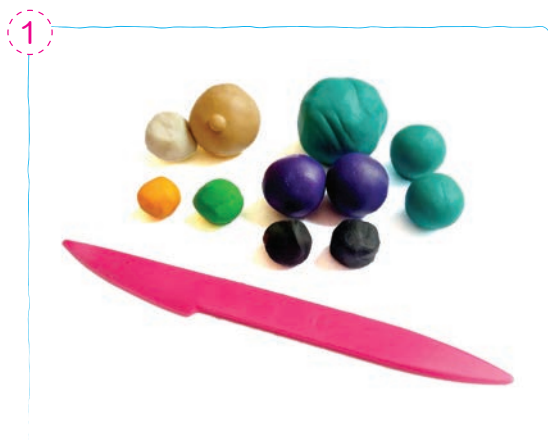
14-тақырып

“ҰР, ТОҚПАҚ!” ЕРТЕГІСІ НЕГІЗІНДЕ МҮСІН САЛУ

“Ұр, тоқпақ!” – өзбек халқының керемет ертегісі. Шал мен ләйлек ертегінің негізгі қаһармандары болып табылады.

“Ўр, тоқпақ!” ертегісі негізінде мүсін салу басқыштары

1. “Ўр, тоқпақ!” қайсы халықтың ертегісі?
2. “Ўр, тоқпақ!” ертегісінің негізгі қаһармандары кімдер?

“Ўр, тоқпақ!” ертегісі негізінде мүсіндер жасауды аяқта. Басқа бірер ертегі қаһармандарын жаса.

15-тақырып

2-БАҚЫЛАУ ЖҰМЫСЫ.

“ЕРТЕГІ ҚАҺАРМАНДАРЫ ЖАҢА ЖЫЛ ШЫРШАСЫ АЙНАЛАСЫНДА” ТАҚЫРЫБЫНДА МҮСІН САЛУ

Жаңа жыл – үлкендер мен балалардың ең жақсы көретін мерекелерінің бірі. Жаңа жылда өткен жылдың нәтижелері қорытындыланып, барша бір-біріне жақсы тілектер айтады.

Бұл мереке балалардың қысқы демалыс қызықты өтуінде де айрықша маңызды. Оны көптеген мемлекеттерде дәстүрлі түрде шырша айналасында атап өту әдетке айналған. Жаңа жыл мерекесінде балалар Аяз ата мен Қаршақыздың келуін күтеді.

“Ертегі қаһармандары Жаңа жыл шыршасы айналасында” тақырыбында мүсін салу басқыштары

1. Жаңа жыл қандай мереке болып саналады?
2. Тақырып негізінде жасалған мүсіндерді талда.

Сабақта салынған композицияны басқа қаһармандармен толықтыр.

16-тақырып

**“СОЛТҮСТІК ҚОНЖЫҒЫ”
ТАҚЫРЫБЫНДА МҮСІН САЛУ**

Ақ аю – солтүстікте жасайтын аю тәрізділер жанұясына тиісті сүт емізуші. Денесінің ұзындығы 2 – 2,5 м, кейде 3 м-ге жетеді, салмағы 800 кг-ға дейін барады. Денесі қалың терімен және ақ, кейде сұр түсті жүнмен қапталған. Арктика хайуанат әлемінің негізгі өкілі. Ақ аюдың негізгі азығы балық болып табылады. Төмен температураға жақсы бейімделген, бармақтары күшті дамыған, суда өз азығын емін-еркін ұстай алады. Құйрығы қысқа, қалың жүнінің арасында дерлік сезілмейді. Бүгінгі күнде аюлар азайып бара жатқандықтан халықаралық Қызыл кітапқа енгізілген.

“Солтүстік қонжығы” тақырыбында мүсін салу басқыштары

1

2

3

4

5

6

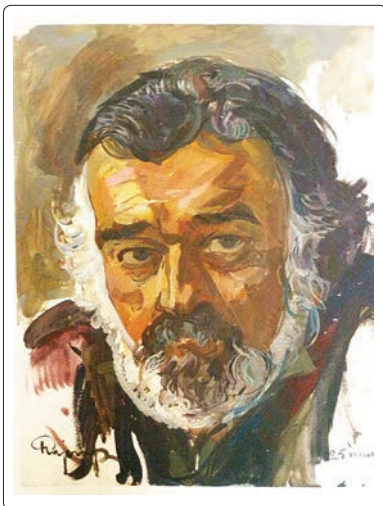

Ақ аюлар қай жерде жасайды?

“Солтүстік қонжығы” мүсінін мұздықтар үстіне
орналастырып жаса.

Чориев Рузи Чориевич (1931–2004)

Рузи Чориев – кескіндеме шебері. Өзбекстан Көркемөнер академиясының құрметті академигі. Өзбекстан халық суретшісі Рузи Чориев өз шығармаларында өлке пейзаждарын жарқын бояулармен үлкен шеберлікпен суреттеген. Оның шығармашылығы кескіндемеге ұлттық рух, әдет-ғұрыптар, атақты адамдар образдары циклін еңгізуімен айрықша маңызды. Оның портреттері ("Замандасым", "Досымның портреті", "Келін. Сузана ханшайымы", "Фиравн".

"Еркек портреті", "Байсындық қария", "Пашхурдтық қыз Барно", "Сайробтық шал", "Қыс.

Автопортрет"), тұрмыстық және тарихи тақырыптардағы ("Сұхбат", "Құмсан кеші", "Алтынтапқан кені", "Сырнай. Шопан бала", "Байсын", "Көктем. Шерабад көрінісі", "Бақтар") және басқа көптеген туындылары әйгілі. Рузи Чориев Өзбекстан қолданбалы өнерін насихаттауда белсенділік көрсеткен: оның ұсынысымен және тікелей қатысуымен Республика балалар шығармашылық орталығы, облыстарда бейнелеу өнері мұражайлары құрылған. Ол жас суретшілерді ылғи да қолдаған. Рузи Чориев туындылары республика және шетел мемлекеттері мұражайларында жекеменшік коллекцияларда сақталуда.

Зияда әженің портреті.

Ташкент. Көктем.

Ферғана алқабындағы күз.

3-тарау

КЕСКІНДЕМЕ

Кескіндеме – бірер бетте бояулар мен орындалған өнер шығармасы. Бейнелеу өнерінің бұл түрінде түс ең негізгі орынға ие болады.

Кескіндеме бағытына қарай көрнекті, қондырғылы және басқа түрлерге бөлінеді. Кескіндеме бағыттарының әрқайсысы өзіне тән ерекшеліктерімен бір-бірінен ұқсамайды.

Суреткерлер кескіндеме құралдарының көмегімен туынды жаратады және әрдайым композиция мүмкіндіктерін пайдаланады. Демек, кескіндемеде негізгі көрініс құралы түс болып қала береді.

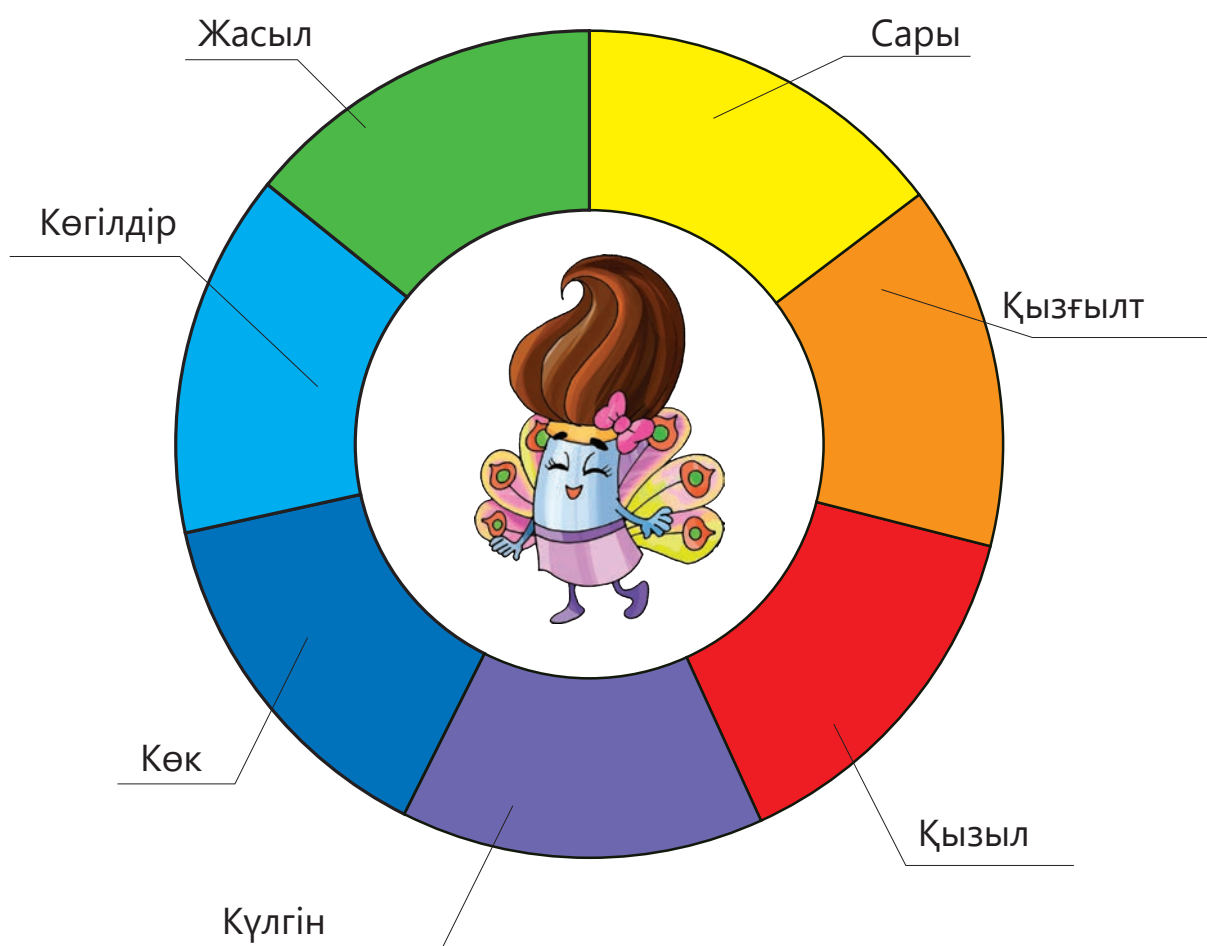
17-тақырып

КЕМПІРҚОСАҚ. НЕГІЗГІ ЖӘНЕ ҚОСЫМША ТҮСТЕР. ТҮСТЕР ҚОСПАСЫ

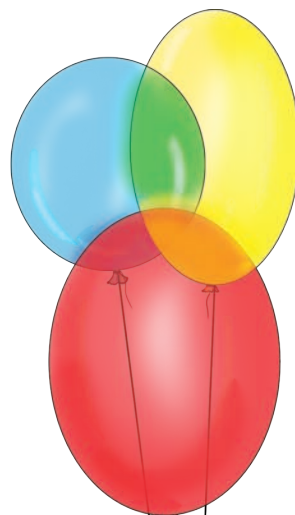
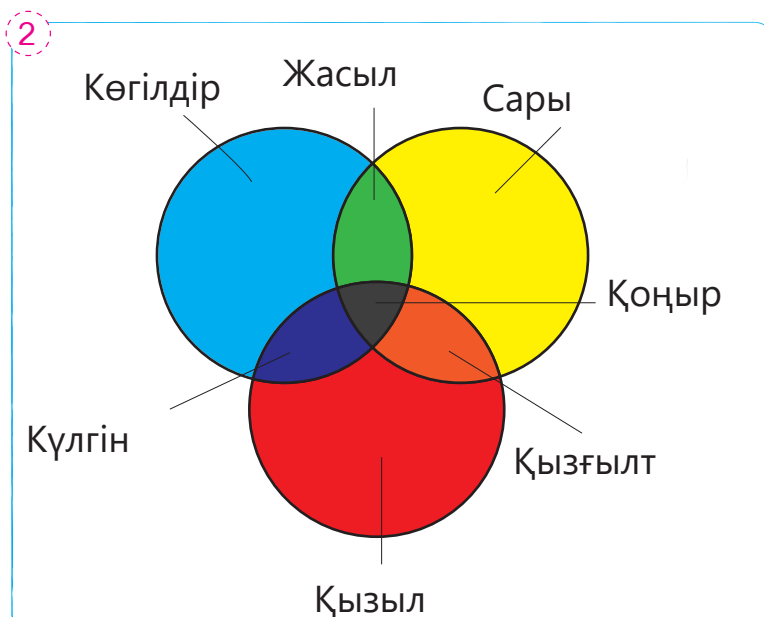
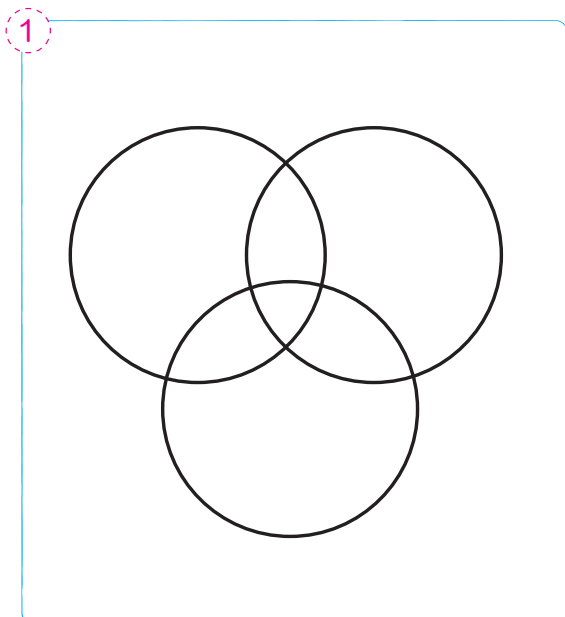
Біз көбінесе жаңбыр жауғанда аспанда пайда болатын кемпірқосақ түстерін көре аламыз.

Кемпірқосақтың түстері қызыл, қызғылт сары, сары, жасыл, көгілдір, көк және күлгін болады.

Қызыл, сары және көк негізгі түстер саналады. Негізгі түстер қоспасынан түрлі түстерді салуға болады. Мәселен, қызыл мен сары қоспасынан – қызғылт сары, қызыл мен көгілдір қоспасынан – күлгін, сары мен көгілдір қоспасынан жасыл пайда болады.

Түстерді араластыру басқыштары

Жаттығу дәптеріңе тақырып негізінде сурет сал.

1. Кемпірқосақ түстерінің атын айт.
2. Негізгі түстер қайсылар?

Тақырып негізінде сурет сал.

18-тақырып

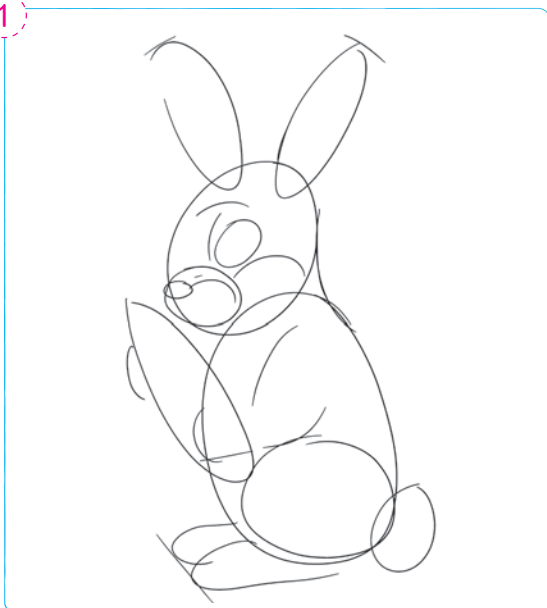
**АХРОМАТИКАЛЫҚ ТҮСТЕР.
“КӨЖЕК” СУРЕТІН САЛУ**

Ахроматикалық түстер де негізгі түстер сияқты табиғатта бар. Олар - сыртында түрдің түсіне ие болмаған ақ, күлгін, қара түстер. Ахроматикалық түстермен жасалған бейнелер де өзін ерекшеліктерімен, бейнелеу өнерінің кең мүмкіндіктерін көрсетіп береді.

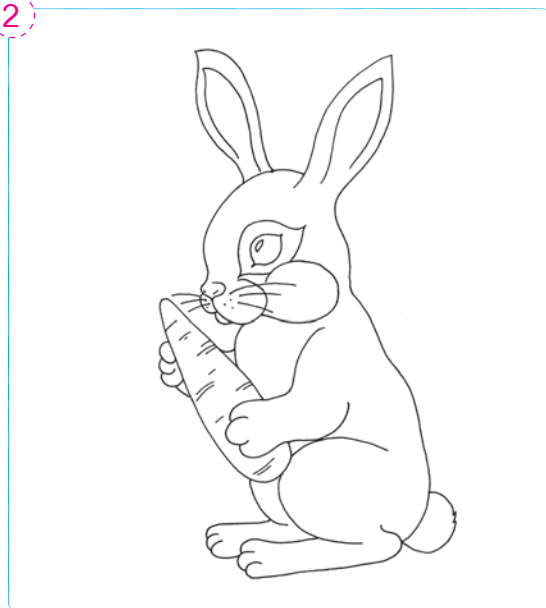

“Көжек” бейнесін салу басқыштары

1

2

3

4

“Көжек” суретін жаттығу дәптеріңе жаса.

Ахроматикалық түстер – қандай түстер?

1. “Көжек” бейнесін ахроматикалық түстермен боя.
2. Өз қалауың бойынша ахроматикалық түстермен сурет сал.

19-тақырып

**ХРОМАТИКАЛЫҚ ТҮСТЕР.
“ШАБАҚ” СУРЕТІН САЛУ**

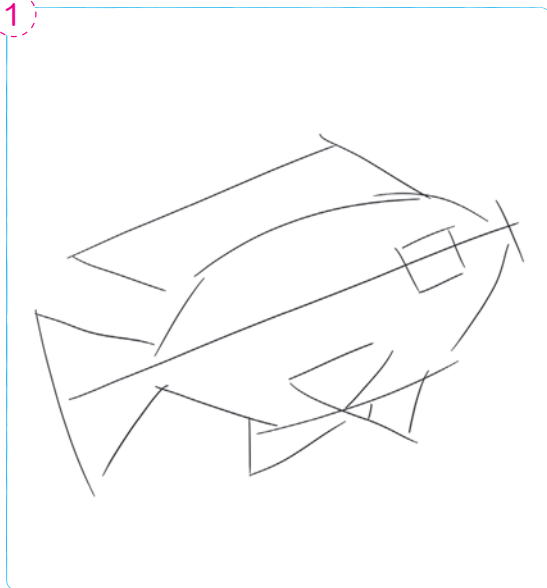
Хроматикалық түстер сыртында реңдік қасиеті бар түстер болып табылады. Хроматикалық түстер құрамына барлық жылы және салқын түстер кіреді.

Аталмыш тақырыпта хроматикалық түстерден пайдалана отырып “шабақ” бейнесін жасаймыз.

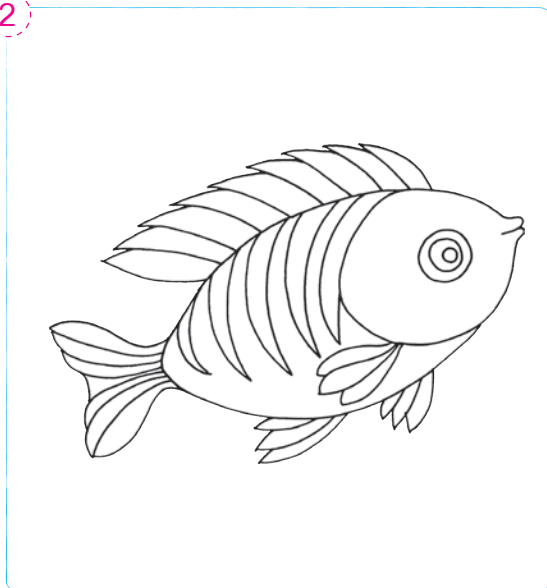

“Шабақ” бейнесін салу басқыштары

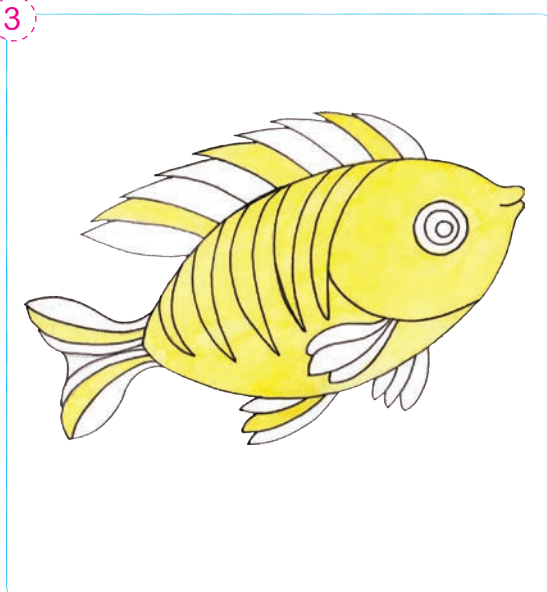
1

2

3

4

“Шабақ” суретін жаттығу дәптеріңе сал.

1. Хроматикалық түстер – қандай түстер?
2. Хроматикалық түстерді тағы қай жерлерден көруге болады?

Хроматикалық түстердің көмегімен “шабақ” бейнесін боя және басқа бір сурет сал.

20-тақырып

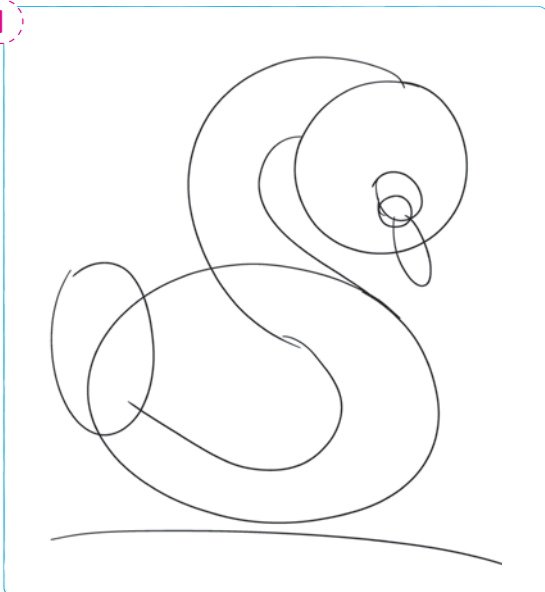
**САЛҚЫН ТҮСТЕР.
“АҚҚУ” СУРЕТІН САЛУ**

Салқын түстер – көк, көгілдір, жасыл, күлгін, көк-жасыл және бұлардың қоспасынан шыққан барлық түстер. Салқын түстер көз алдымызға салқындық келтіретін заттар – мұз, қар, су және сол сияқтылар тәрізінде көрініс табады. “Аққу” бейнесін салуда салқын түстердің барлық түрлеріне пайдалануға болады. Аталмыш суретті салуда акварельді яки гуашьты пайдаланамыз.

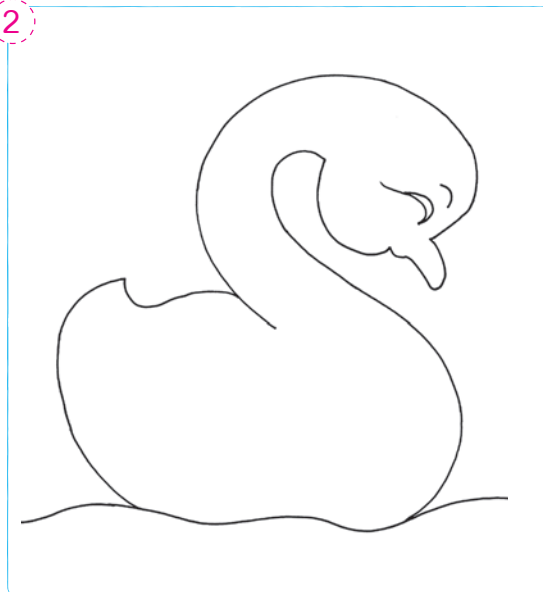

“Аққу” бейнесін салу басқыштары

1

2

3

4

“Аққу” бейнесін жаттығу дәптеріңе сал.

Салқын түстер қайсылар?

“Аққу” бейнесін салқын түстердің барлық түрлерін пайдаланып сал.

21-тақырып

**ЖЫЛЫ ТҮСТЕР.
“АЛАННЫҢ” СУРЕТІН САЛУ**

Жылы түстер – қызыл, сары, қызғыш және құрамында сол түстерден аз болса да бар барлық түстер болып табылады. Жылы түстер күн, жалын және сол сияқты жылулық беретін деректерді еске салады. “Аланның” бейнесін салуда жылы түстердің барлық түрлерін қолдану мақсатқа сай болады. Бұл суретті салуда акварельді яки гуашьты пайдаланамыз.

“Алан” бейнесін салу басқыштары

1

2

3

4

“Алан” бейнесін жаттығу дәптеріңе сал.

Жылы түстер қайсылар?

“Алан” бейнесін жылы түстердің барлық түрлерімен боя.

22-тақырып

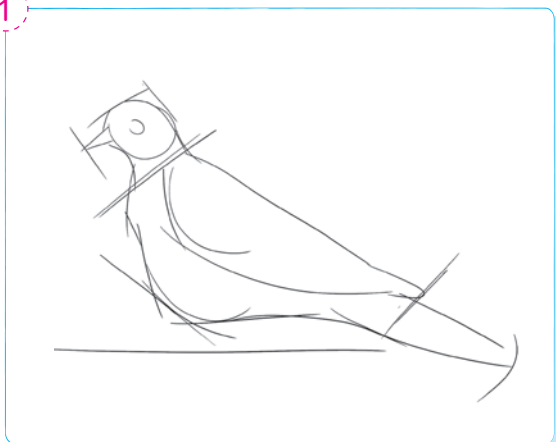
"КЕПТЕР" СУРЕТІН САЛУ

Кептер – көгершін жанұясының горлицалар тұқымына тән құс. Құйрығы ұзын, басқа көгершін тәрізділерге қарағанда кіші. Денесінің арт жағындағы қауырсындары бірдей түсте, мойнының артында қара түсті жарты шеңбері бар. Орта Азияда кең таралған, көбінесе үйлердің маңында жасайды. Өсімдіктер тұқымымен, дәнмен және нан ұсақтарымен қоректенеді.

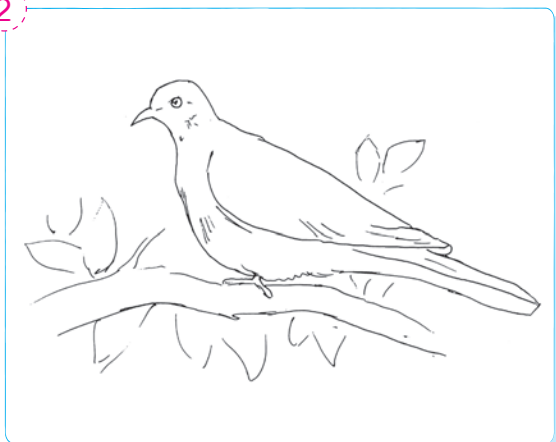

“Кептер” суретін салу басқыштары

1

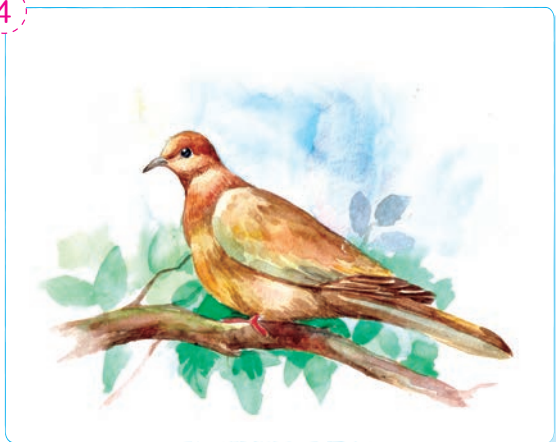
2

3

4

“Кептер” суретін жаттығу дәптеріңе сал.

1. Кептердің сыртқы көрінісі қандай?
2. Кептер немен қоректенеді?

“Кептер” суретін кескіндеме бойынша сал.

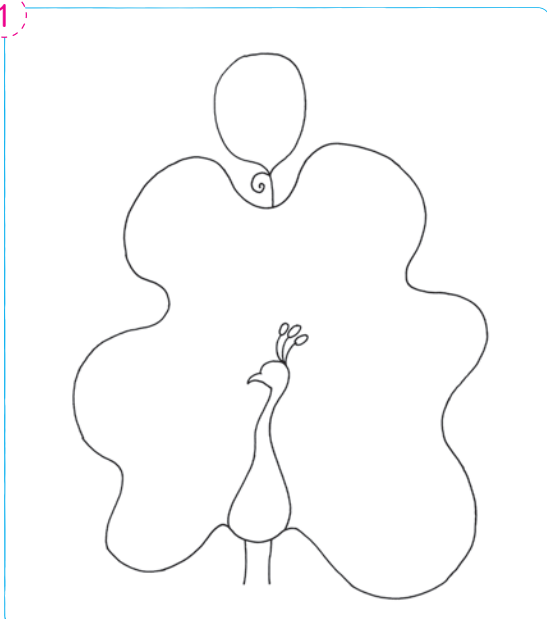
23-тақырып**ДЕКОРАТИВТІ ҚҰС.
“ТАУЫС” СУРЕТІН САЛУ**

Тауыс – қырғауылдар отбасына тән. Оның отаны Азия болып саналады. Тауыс өзінің жап-жасыл, желпігіш пішінді, көзге ұқсас құйрығына байланысты декоративті құстар арасында ең әдемісі ретінде танылған.

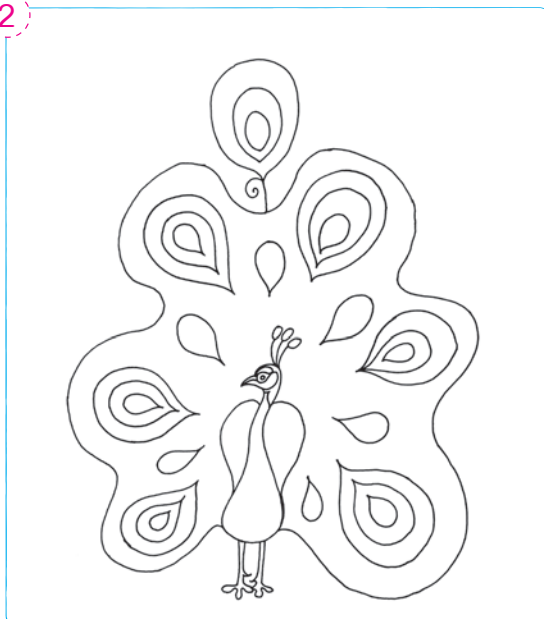

“Тауыс” суретін салу басқыштары

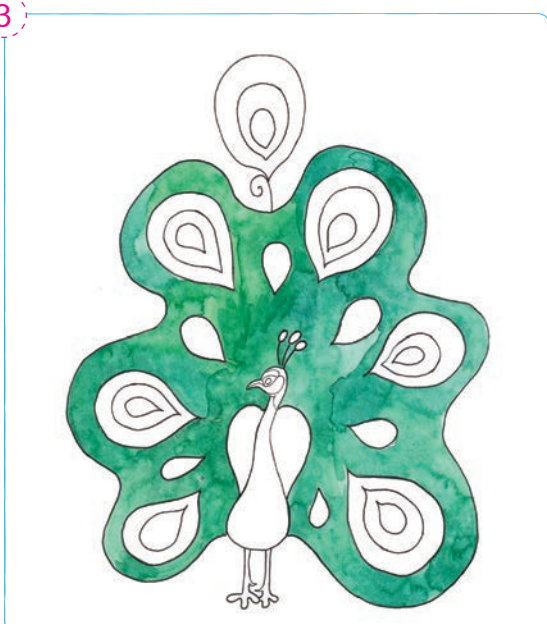
1

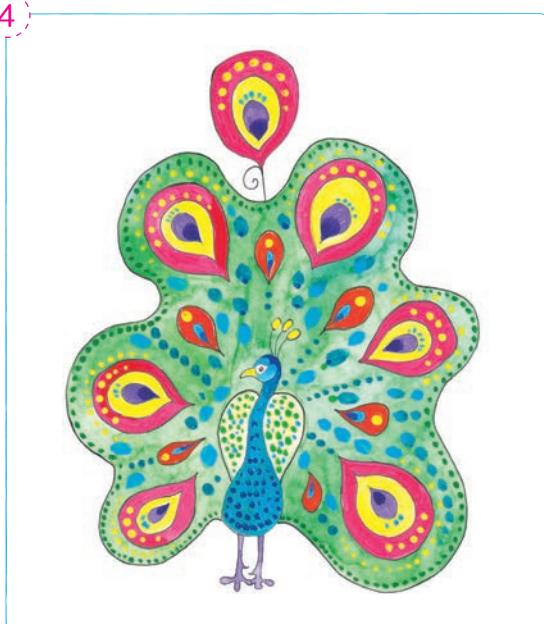
2

3

4

“Тауыс” суретін жаттығу дәптеріңе сал.

Тауыс қайсы құстар отбасына жатады?

“Тауыс” суретін сәйкес келетін түстермен боя.

24-тақырып

3-БАҚЫЛАУ ЖҰМЫСЫ.

**“ТАБИҒАТ ӘЛЕМІ” ТАҚЫРЫБЫНДА
СУРЕТ САЛУ**

Көктем мезгілінде оянатын табиғатты әдемі түстер арқылы көруіміз мүмкін. Сондықтан көктем палитрасы төмендегі жұмсақ түстерден құралады: ақшыл қызғылт, ашық қоңыр, ашық жасыл және сол сияқтылар. Түстер контрастын туындату үшін қызғылт, қызыл және ашық қоңыр түстер де пайдаланылады.

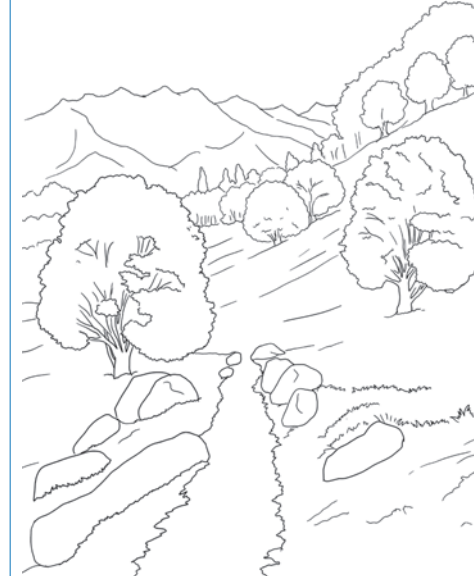

“Табиғат әлемі” бейнесін салу басқыштары

1

2

3

4

“Табиғат әлемі” суретін жаттығу дәптеріңе сал.

Сеніңше, көктем – қандай жыл мезгілі?

25-тақырып

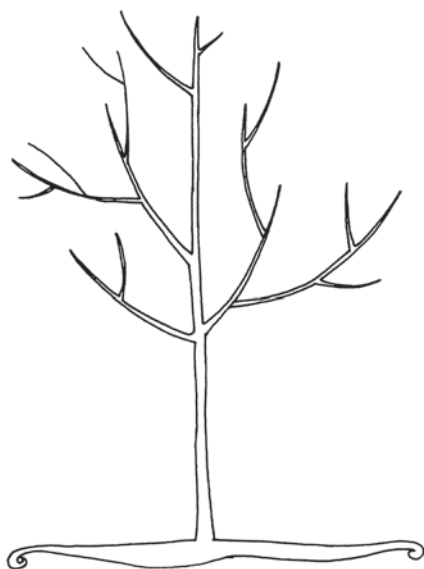
ТАБИҒАТТАҒЫ АҒАШТАРДЫҢ ЖЫЛ
МЕЗГІЛДЕРІНЕ ҚАРАП ӨЗГЕРУІН
БЕЙНЕЛЕУ

Әрбір жыл мезгілі әр түрлілігімен, өзіне тәндігімен бізді шаттандырады. Көктемнің әсем, жаздың жылы-жарқын, күздің алтын және қыстың күміс реңдерінде жыл мезгілдерінің әдемілігі көрініс табады. Қыс – тазалықты, көктем – әдемілік және жаңаруды, жаз – жылулық пен піскендікті, ал күз мол өнімді білдіреді.

Бұл тақырыпта ағаштың жыл барысында дамуы мысалы арқылы табиғаттағы өзгерістерді суреттейміз.

Табиғаттағы ағаштардың жыл мезгілдеріне қарап
өзгеруін бейнелеу басқыштары

1

2

3

4

Табиғаттағы ағаштардың жыл мезгілдеріне қарап өзгеру жағдайын жаттығу дәптеріңде бейнеле.

5

1. Жыл мезгілдері нешеу?
2. Жыл мезгілдері бір-бірінен несімен ерекшеленеді?

Табиғаттағы ағаштардың жыл мезгілдеріне қарап өзгеру бейнесін аяқта.

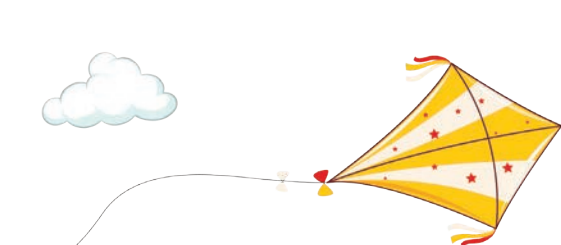
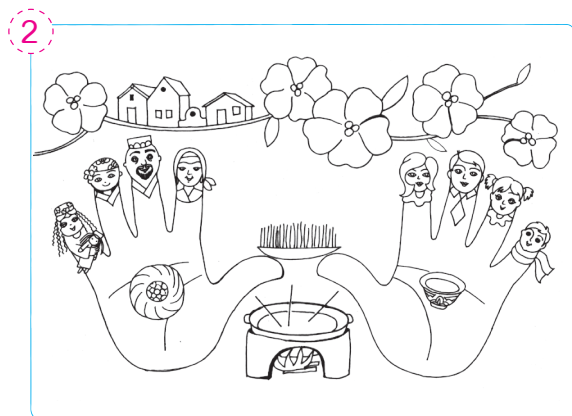
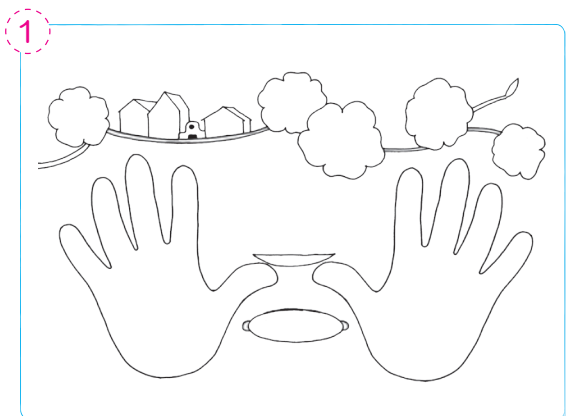
26-тақырып

ТҮС ЖӘНЕ КӨҢІЛ-КҮЙ. “НАУРЫЗ МЕРЕКЕСІ” ТАҚЫРЫБЫНДА СУРЕТ САЛУ

Наурыз – табиғаттың гүлденуі және жаңаруы мерекесі. Ол – өте ежелгі мереке. Наурыз қарсаңында өлкемізде түрлі серуендер, мереке салтанаттары өткізіледі.

“Наурыз мерекесі” суретін салу басқыштары

“Наурыз мерекесі” тақырыбында жаттығу дәптеріңе сурет сал.

Наурыз – қандай мереке?

“Наурыз мерекесі” суретін аяқта.

Галина Ли (1945)

1945 жылы Қырғызстан Республикасының Көкжаңғақ қаласында туылған. Камолиддин Бехзод атындағы Ұлттық көркемсурет және дизайн институтында (бұрынғы Островский атындағы Ташкент театр-көркемсурет институты) оқыған. 1967 жылдан бері балалар тақырыбында шығармашылықпен айналысады. 1969–1984 жылдарда Р. Бенков атындағы Республика көркемсурет оқу орнында сабақ берген. 100-ден астам кітаптарға иллюстрациялар жасаған.

“Тау кептермен түлкі”

“Ұр, тоқпақ!”

“Пиноккио”

“Қара шабақ”

4-тарау

КОМПОЗИЦИЯ

Композиция – туындыны жарату, түзу және құру мағыналарын білдіреді. Композиция бейнелеу өнерінің барлық түрлерінде жасалады. Композиция графикада қара және түсті қарындаштармен, мүсіншілікте саз бен пластилинді пайдаланып, ал кескіндемеде түрлі бояулар көмегімен жасалады.

27-тақырып**“ТАУДАҒЫ КӨКТЕМ” ТАҚЫРЫБЫНДА
КЕҢІСТІК КОМПОЗИЦИЯСЫН САЛУ**

Кеңістік композиция бейне алдыңғы, орта және фон суреттерін қамтиды. Мәселен, композицияның алдыңғы суретінде үлкен гүлдеген ағаш бейнесін көреміз. Композицияның орта бейнесінде кішілеу үйлерді көруіміз мүмкін. Композицияның фонында, яғни ұзақта, таулар бейнесі назарымызды өзіне тартады.

“Таудағы көктем” композициясын салу басқыштары

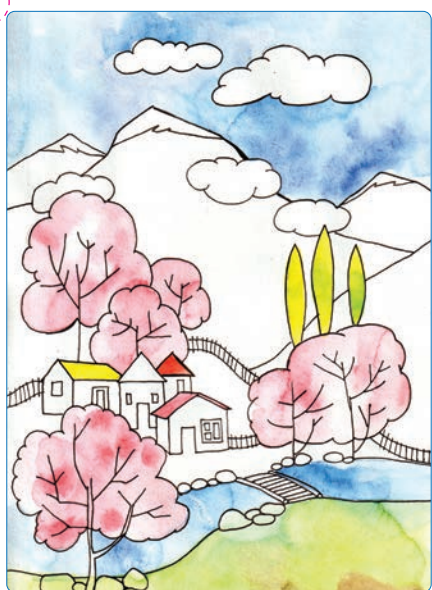
1

2

3

4

Кеңістік композиция тақырыбында жаттығу дәптеріңе сурет сал.

Кеңістік композиция деген не?

Күрделі емес қала көрінісін (мәселен, терезенің артындағы пейзаж көрінісін) суретте.

28-тақырып

“ҒАРЫШҚА ҰШУ” ТАҚЫРЫБЫНДА КОЛЛАЖ ӘДІСІМЕН КОМПОЗИЦИЯ САЛУ

Күн жүйесіне Күн, ғаламшарлар, олардың табиғи серіктері және басқа ғарыш денелері енеді. Күн де жұлдыз болып саналады және ол Күн жүйесінің орталығында орналасқан. Ғаламторлар Күннің төңірегінде айналатын үлкен денелер болып табылады. Күн жүйесінде сегіз ғаламшар бар.

Біз жасайтын ғаламшар Жер деп аталады. Жер – Күннен ұзақтығына қарай үшінші ғаламшар.

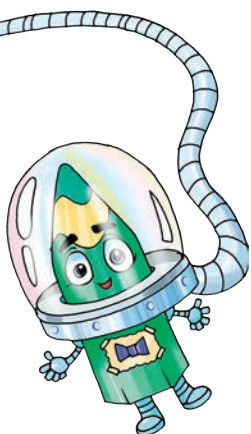
БҰЛ ҚЫЗЫҚ!

Неге ғаламшарлардың пішіні квадратқа ұқсамайды?

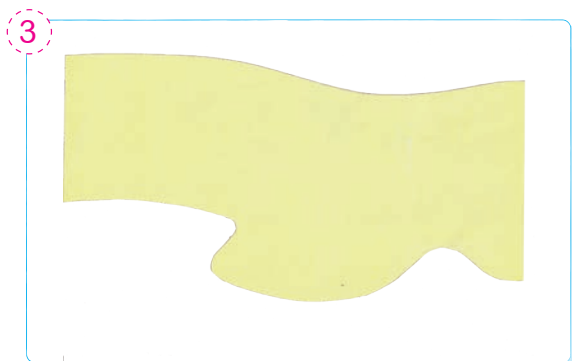
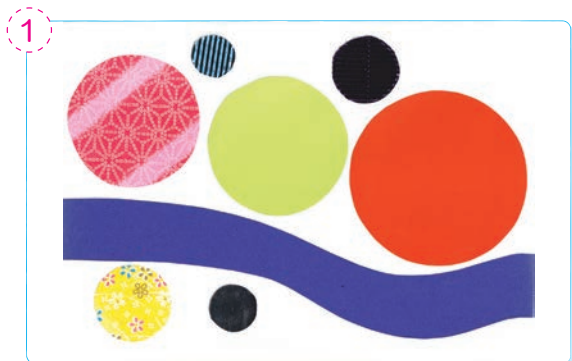
Ғаламшарлар тартылу күшінің әсерінен дөңгелек болады. Бұл арнайы күш барша нәрсені орталыққа тартады және шарларды жасайды. Соның үшін ғаламшарлар квадрат пішінінде емес.

Коллаж тәсілімен жұмыс істеу үдерісі ғаламшарлар салынған бейненің үстіне газет, журнал және сол сияқтылардан қиып алынған сурет, жазуларды желімдеп шығу арқылы жүзеге асырылады.

Композиция салуда түсті қағаз, картон, қайшы, желімнің кез келген түріне пайдалануға болады.

“Ғарышқа ўшу” композициясын коллаж әдісімен салу басқыштары

“Ғарышқа ўшу” тақырыбындағы композицияны коллаж әдісімен жаттығу дәптеріңе жаса.

Коллаж деген не?

Коллаж әдісімен композицияны аяқта.

29-тақырып

СТАТИКА (ТҰРАҚТЫЛЫҚ)
ЖӘНЕ ДИНАМИКА (ҚОЗҒАЛЫС)

Динамика бейнелеу өнеріндегі қозғалу үдерісін білдіреді.

Мәселен:

- спортшылардың сайыста жылдам жүгіруі;
- зымыранның ғарышқа ұшуы;
- ат жарысы үдерісі;
- жүзіп бара жатқан спортшы және сол сияқтылар.

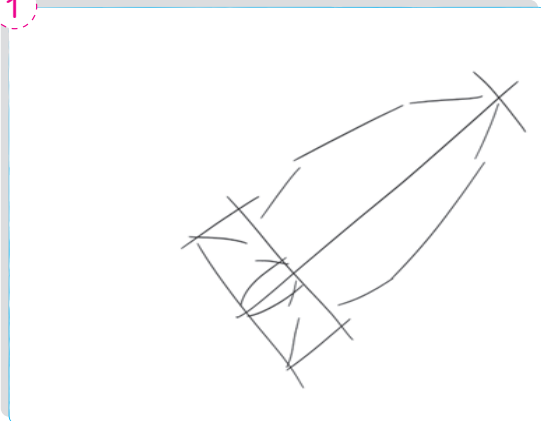
Статика тыныштықты және әрекетсіздікті білдіреді.

Мәселен:

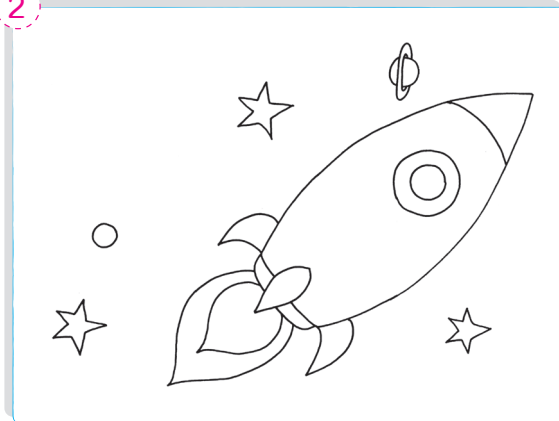
- ғарышкер;
- ұшуға дайындалып жатқан зымыран;
- ұйықтап жатқан адам;
- баққа орнатылған мүсін және сол сияқтылар.

“Зымыран ұшып барады” суретін салу басқыштары

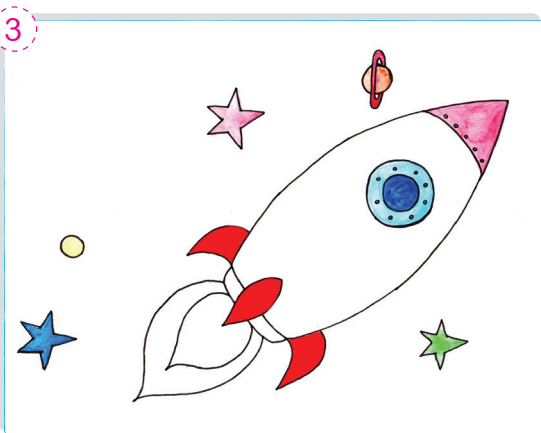
1

2

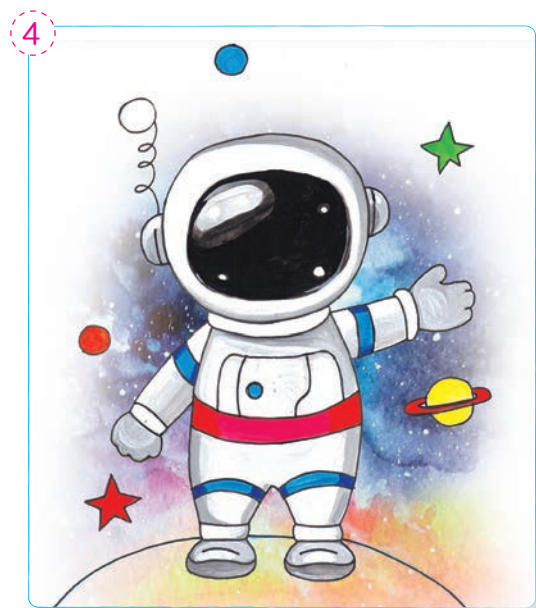
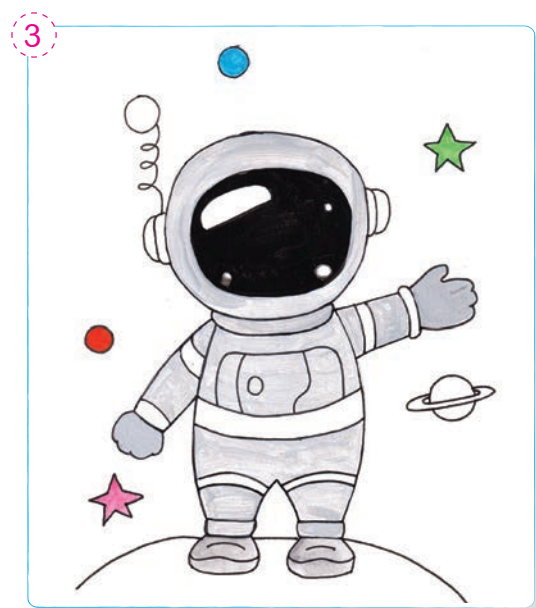
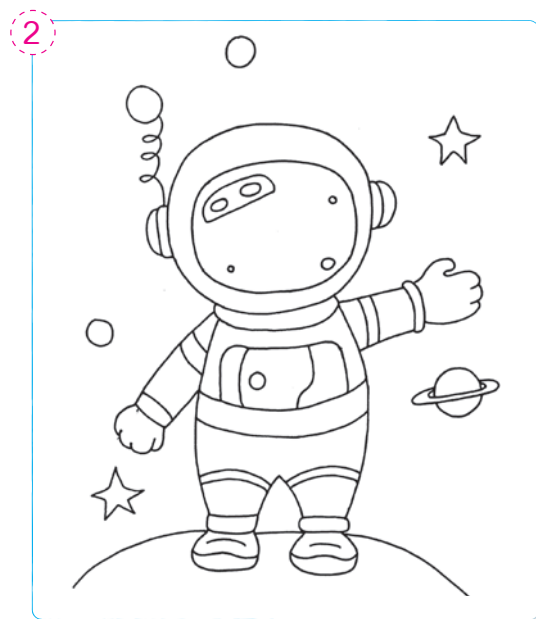
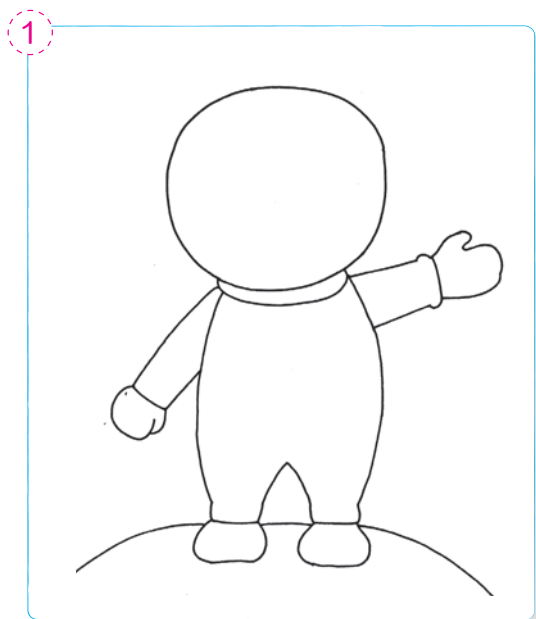
3

4

“Ғарышкер” суретін салу басқыштары

Статика және динамика тақырыбында жаттығу дәптеріңе сурет сал.

1. Динамика деген не?
2. Статика деген не?

Статика және динамика тақырыбында жасалған композицияны аяқта.

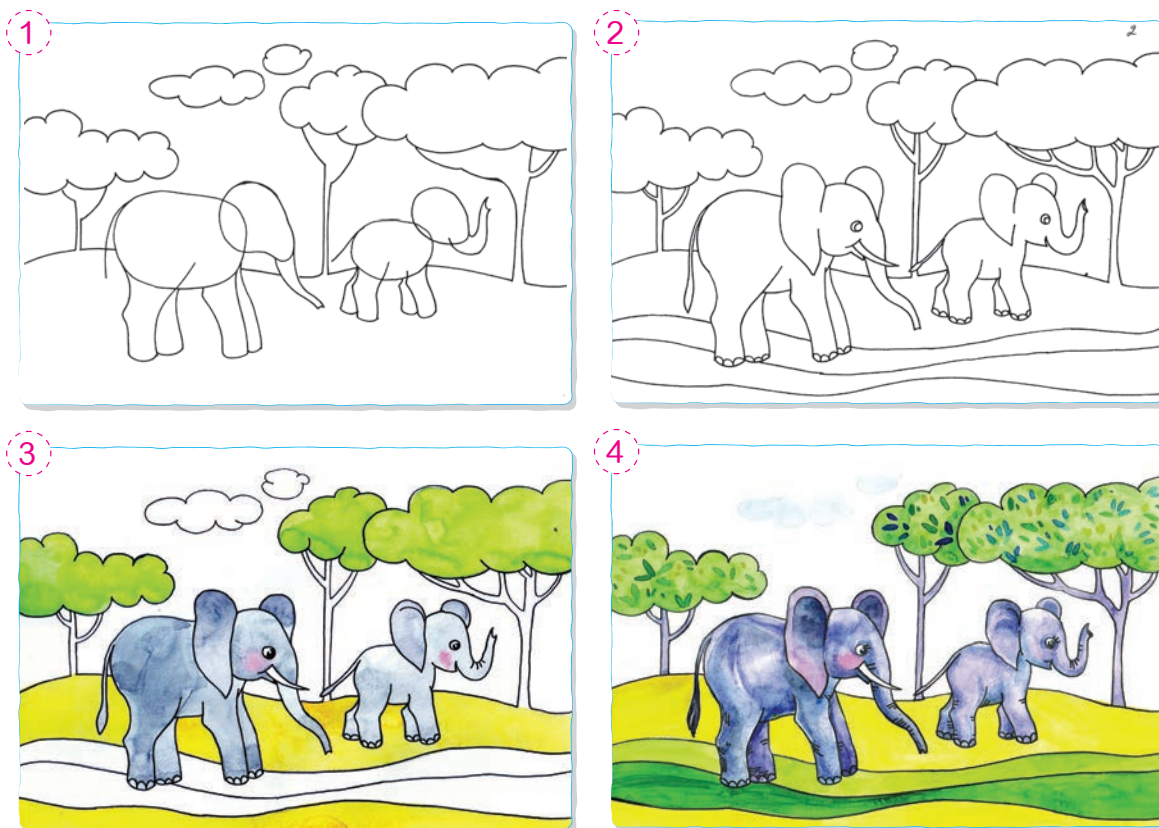

30-тақырып

**АШЫҚ ЖӘНЕ ЖАБЫҚ ТҮРДЕГІ
КОМПОЗИЦИЯ САЛУ**

Ашық композицияда табиғат пейзажы фонында жануарлар яки басқа заттар бейнеленуі мүмкін. Мәселен, ормандағы аю, табиғат қойнындағы керік, даладағы трактор, таудағы бүркіт және сол сияқтылар.

Жабық композицияда бейне бөлме яки ғимараттың ішінде болады. Мәселен, цирк сахнасындағы арыстан, терезе сөресіндегі гүлдер, үстел үстіндегі құмыра мен жемістер сияқты.

**Ашық композиция түрінде “Піл мен пілдің баласы”
бейнесін салу басқыштары**

Жабық композиция түрінде “Цирктегі арыстан” бейнесін салу басқыштары

1

2

3

4

5

Жаттығу дәптеріңе
ашық және жабық
түрдегі композицияны
жаса.

1. Ашық композиция түрінде сурет қалай салынады?
2. Жабық композиция түрінде сурет қалай салынады?

Ашық және жабық түрдегі
композицияңды аяқта.

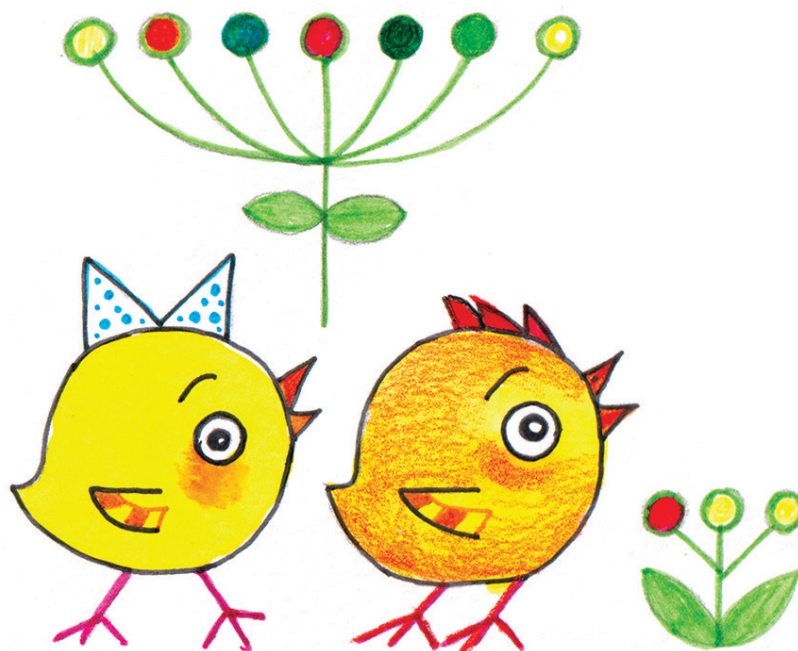
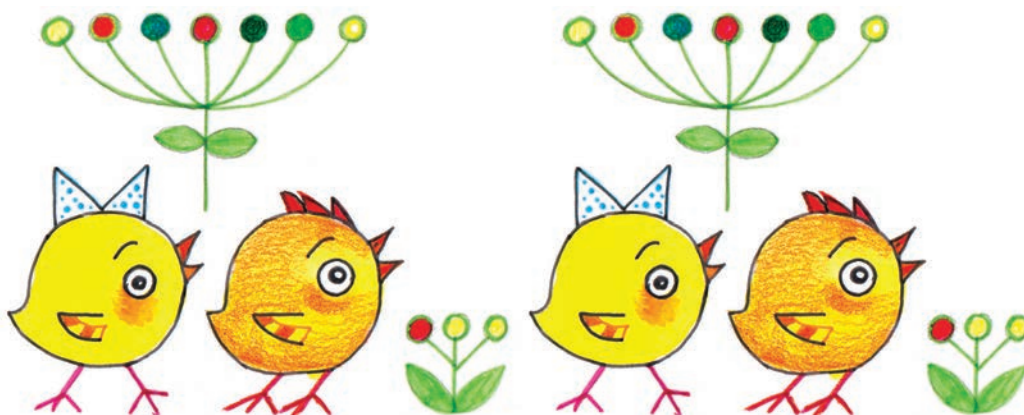

31-тақырып

КОМПОЗИЦИЯДАҒЫ ЫРҒАҚ

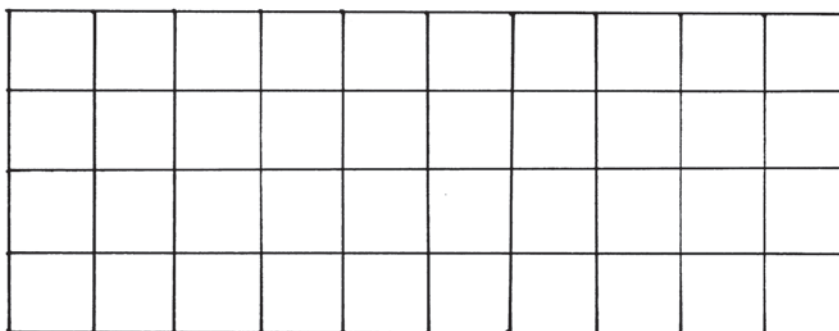
Ырғақ – элементтердің белгілі бір тізбекте алмасуы және қайталануы болып табылады.

Пейзаж композициясында ырғақ төмендегідей болуы мүмкін. Мәселен, бірнеше терек ағашының яки ағашқа түсіп жатқан күн нұрының, түстердің қайталануы. Құстардың ұшып келіп, ағаштың бұтағына бірінен соң бірі қону бейнесі композицияда ырғақ жасайды. Құстардың дәнді кезекпен шоқуын бейнелеу де композицияда ырғақ пайда болады.

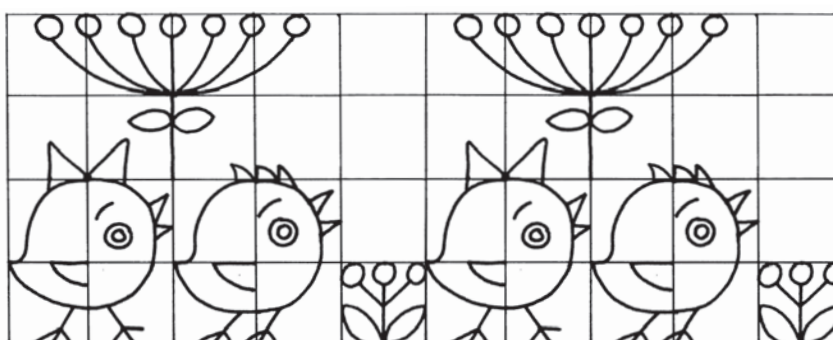

Құстардың бейнесін салу басқыштары

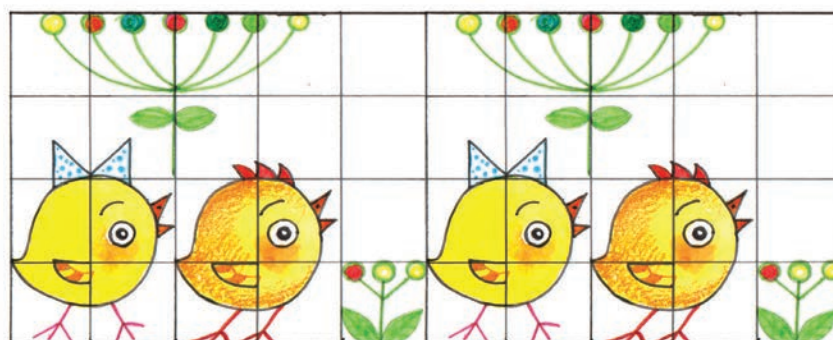
1

2

3

Жаттығу дәптеріңе тақырып негізінде композиция жаса.

1. Ырғақ деген не?
2. Ырғаққа мысал келтіре аласың ба?

Бастаған композицияңды аяқта.

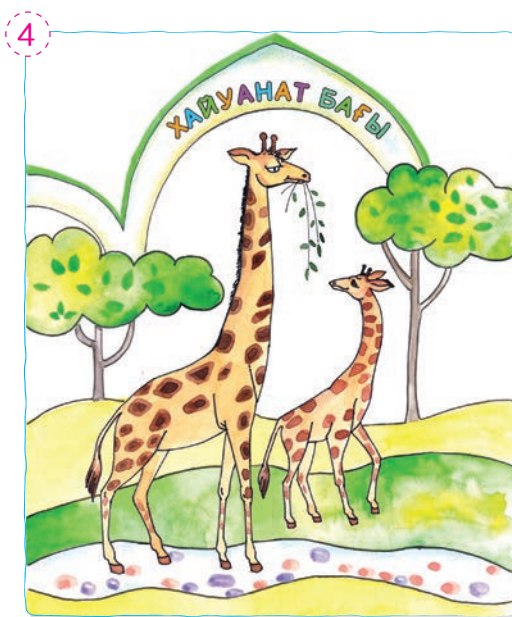
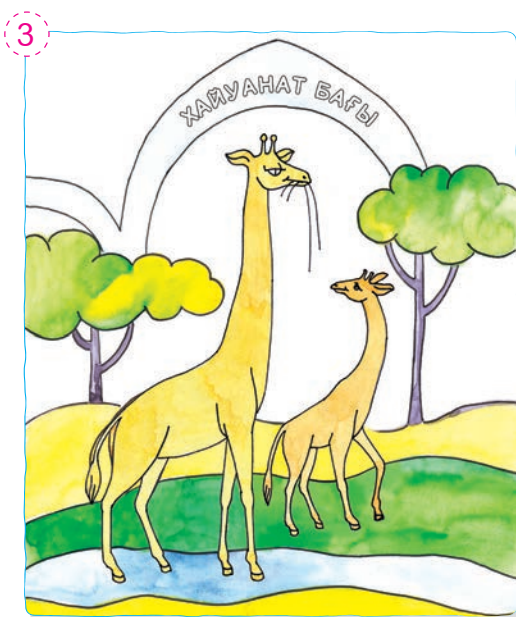
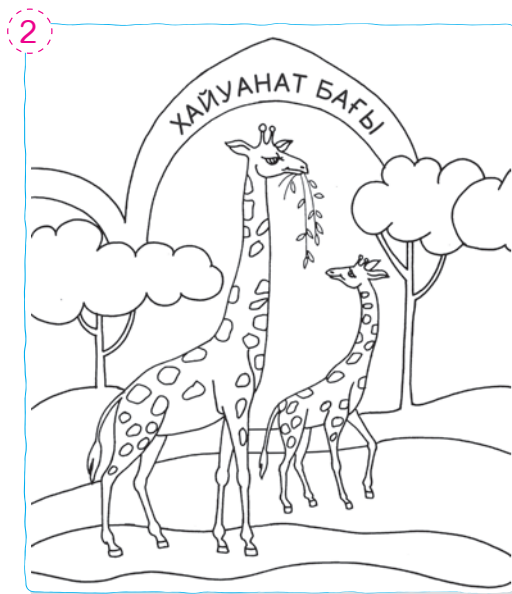
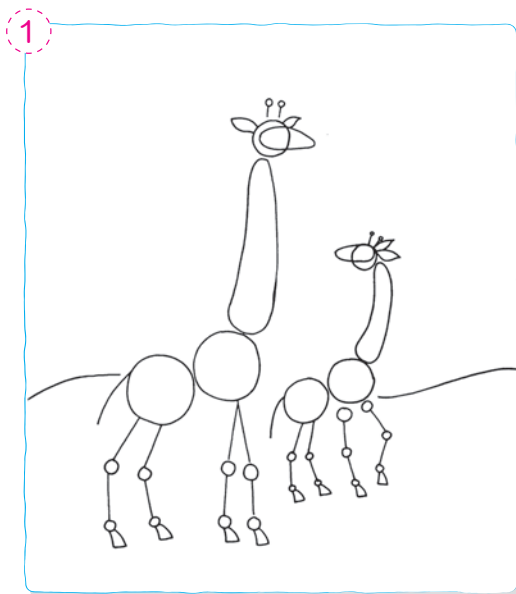
32-тақырып

4-БАҚЫЛАУ ЖҰМЫСЫ.

“ХАЙУАНАТ БАҒЫ” ТАҚЫРЫБЫНДА КОМПОЗИЦИЯ САЛУ

Ташкент хайуанат бағы 1924 жылы құрылған. Сен хайуанат бағында әр түрлі сирек кездесетін жануарлар мен құстарды тамашалауыңа болады. Хайуанат бағында олардың көптеген түрлері бар.

“Хайуанат бағы” бейнесін салу басқыштары

Жаттығу дәптеріңе тақырып бойынша композиция сал.

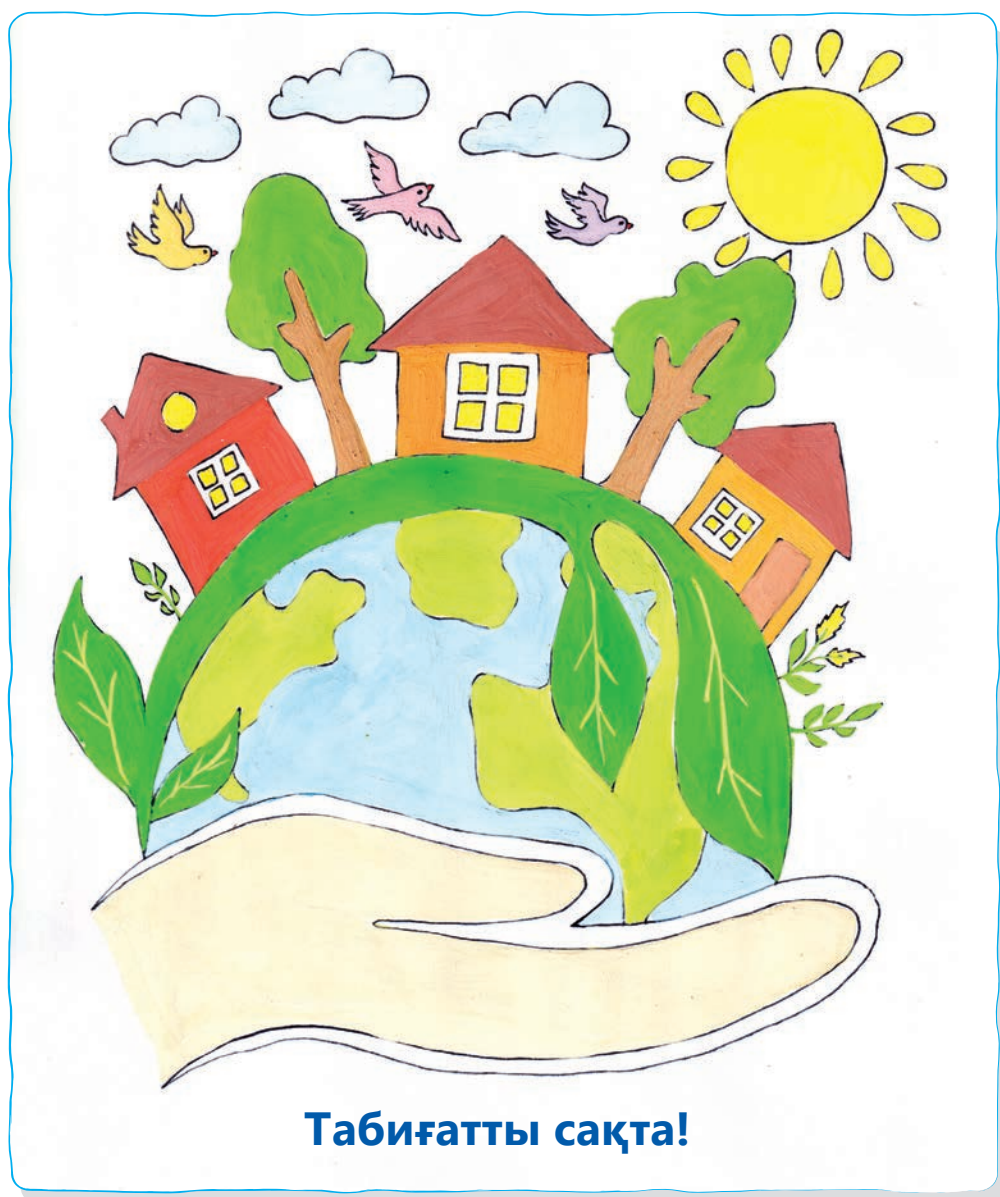
33-тақырып

“ТАБИҒАТТЫ САҚТА” ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ ПЛАКАТ КОМПОЗИЦИЯСЫН САЛУ

Плакат – бейнелеу өнерінде тәрбиелік-идеологиялық маңызға ие болғандықтан, баршаның назарын таңдалған тақырыпқа аударады.

Эскиз – композицияда ұнамды вариантты табу үшін жасалған шикі сызықтар.

Плакат тақырыбына тән бірнеше эскиз варианттарын салу талап етіледі. Эскиздер арасынан ұнамды вариант плакат салу үшін таңдалады.

Табиғатты сақта!

"Табиғатты сақта" тақырыбындағы плакат композициясын салу басқыштары

1

2

3

4

Тақырып негізіндегі композицияны жаттығу дәптеріңе жаса.

1. Плакат деген не?
2. Эскиз деген не?

Сыныпта бастаған композицияңды аяқта.

34-тақырып

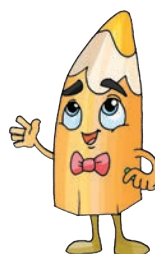
“ТАБИҒАТТЫ САҚТА” ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ ПЛАКАТ КОМПОЗИЦИЯСЫНЫҢ ШРИФТІН САЛУ

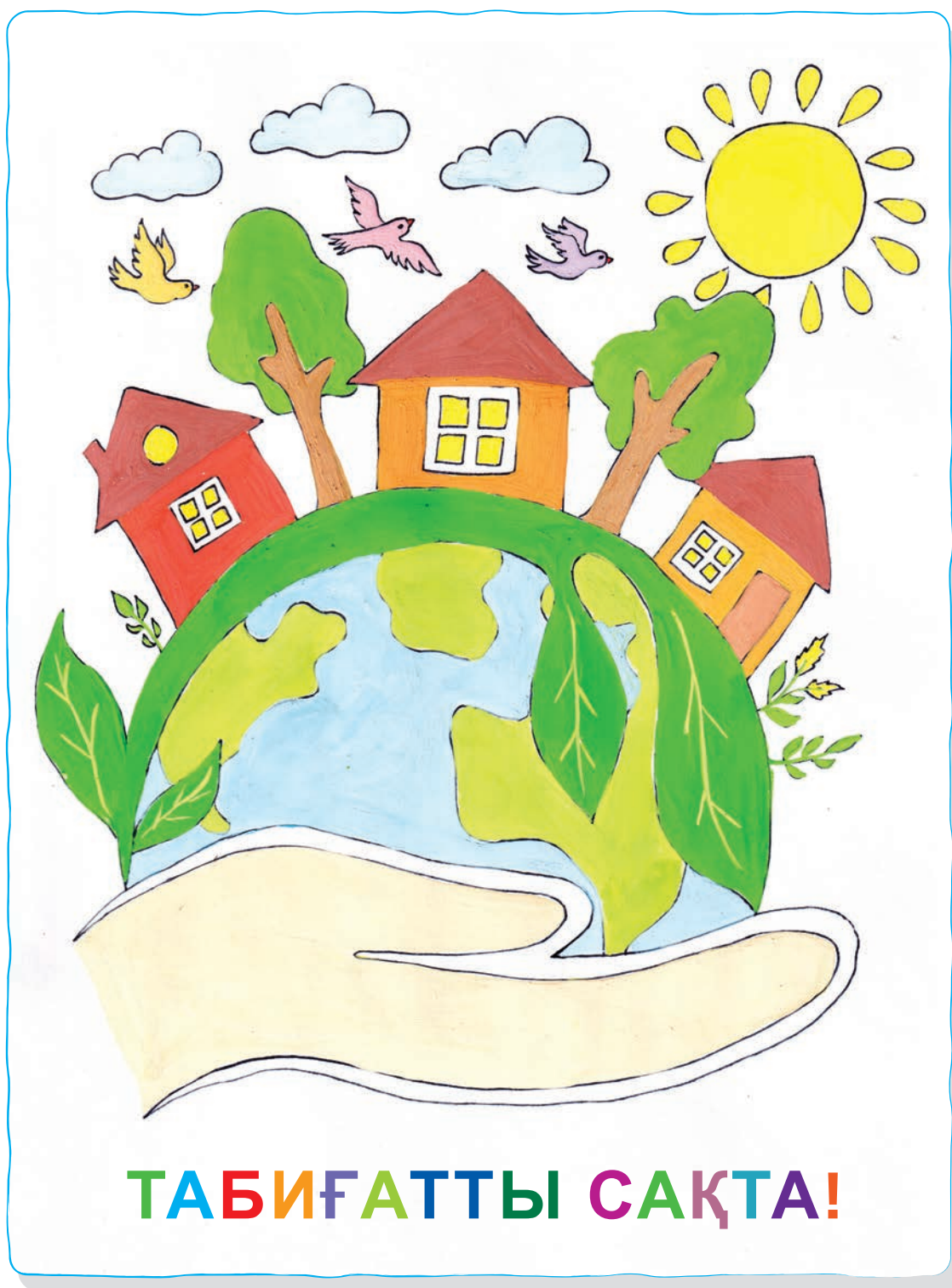
Плакаттағы сөздерді шрифтпен жазу кезінде төмендегі ережелерді сақта:

- сөздегі әріптерді санап шық;
- сөздерді плакаттың орталығына орналастыру үшін қағаздың ортасына нүкте қой;
- егер сөздегі әріптер саны он болса, қойылған нүктенің сол жағына бес, оң жағына бес әріп орналастырылады.

Сонда сөздер қағаздың ортасына дұрыс орналасады.

ТАБИҒАТТЫ
САҚТА!

ТАБИҒАТТИ САҚТА!

“Табиғатти сақта” тақырыбындағы плакат композициясының шрифттерін жаттығу дәптеріңе сал.

Бейнелеу өнері [Мәтін]: 3-сыныпқа арналған оқулық / Р.Худайбергенов және [тағы басқ.]. – Ташкент: Республикалық білім орталығы, 2022. – 80 б.

ISBN 978-9943-7813-4-4

УУК 75(075.3)

КБК 85.1я72

O'quv nashri

Tasviriy san'at

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining

3-sinfi uchun darslik

(Qozoq tilida)

Аударған Замира Абдиназарова

Редакторы Ақан Ташметов

Көркемдеуші редактор Икбол Салохутдинов

Техникалық редактор Акмаль Сулейманов

Корректоры Искендерова Салима

Компьютерде беттеген және дизайн Алимардон Акилов

*Оқулықта Ташкент қаласындағы 18-санды БМӨМ
оқытушылары мен оқушыларының шығармалары пайдаланылды.*

Басуға 12.04.2022 жылы рұқсат берілді.

Формат 60x84 1/8. Гарнитурасы Segoe UI. Кегль 14.

Офсеттік баспа. Шартты баспа табағы 9,3.

Есептік басылым табағы 6,77.

Таралымы ____ дана. Тапсырыс № ____.

Пайдалануға берілген оқулықтың жағдайын көрсететін кесте.

№	Оқушының аты, фамилиясы	Оқу жылы	Оқулықтың пайдалануға берілгендегі жағдайы	Сынып жетекшісінің қолы	Оқулықты тапсырғандағы жағдайы	Сынып жетекшісінің қолы
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Пайдалануға берілген оқулықты оқу жылы аяқталғанда қайтарып тапсырады. Жоғарыдағы кестені сынып жетекшісі төмендегі бағалау өлшемі негізінде толтырады.

Жаңа	Оқулықтың алғаш рет пайдалануға берілгендегі жағдайы.
Жақсы	Мұқаба бүтін, оқулықтың негізгі бөлігінен ажырамаған. Барлық парақтары бар, жыртылмаған беттеріне жазбаған және сызбаған.
Орташа	Мұқаба езілген, аздап қана сызылған, шеттері мүжілген, оқулықтың негізгі бөлігінен ажыраған жерлері бар. Пайдаланушы жағынан қанағаттанарлық жөнделген. Жұлынған, кейбір беттері сызылған.
Нашар	Мұқаба сызылған, жыртылған, негізгі бөлігінен ажыраған немесе мүлдем жоқ, нашар жөнделген. Беттері жыртылған, парақтары жетіспейді, сызып, бояп тастаған. Оқулық қалпына келтіруге жарамайды.